

IRANISCHE TEXTE
HERAUSGEGEBEN VON GEORGES REDARD

Modern Persian Texts

Selection, Introduction and Glossary

by

RUDOLPH GELPKE

R
491.553 2
G 283 M

1962

OTTO Harrassowitz · Wiesbaden

**INDIAN INSTITUTE OF
ADVANCED STUDY
SIMLA**

46-50

200

R. 142

RUDOLPH GELPKE . MODERN PERSIAN TEXTS

L

MUNICH
GERMANY
P. B. 1111

UNIVERSITY

CATALOGUE

Modern Persian Texts

Selection, Introduction and Glossary

by

RUDOLPH GELPKE

1962

OTTO HARRASSOWITZ . WIESBADEN

FOR REFERENCE ONLY

Library

IAS, Shimla

R 491.553 2 G 283 M

00016996

73

STATE OF ADVANCE
16996
26/1/67
8.00 *

© Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1962

Alle Rechte vorbehalten

Photomechanische und photographische Wiedergabe nur mit
ausdrücklicher Genehmigung des Verlages

Gesamtherstellung: Franz Wolf, Heppenheim a.d. Bergstraße

Printed in Germany

The aim of this little collection of modern Persian prose and poetry is to introduce the student to the literature and the language of contemporary Iran.

The five living authors are very varied in personality and style.

The contribution of the first of them, M. H e j a z i (born in 1900), is taken from his volume "ÄndiŠé" (Meditation, 14 th edition, Tehran 1957). It represents a characteristic and traditional kind of writing in Persia: the moralizing anecdote. Sä'di's famous "Golestan" is still its classical model.

The report on the fall of Reza Šah's Minister of the Palace Timurtaš in 1933 is a part of the political diary "Eiam-e mähbäs" (Days of Imprisonment, 5 th edition, T. 1960). Its aged author, the statesman and novelist 'A. D ä š t i, can be considered to be one of Iran's great men of letters.

M. A. J ä m a l z a d é (Djamalzadeh, born about 1895) became in 1921, by his first book of short stories "Yäki bud o yäki nä-bud" (Once Upon a Time, 5 th edition, T. 1954), the pioneer of a modern

literary realism in Persia. Our story is the last, sixth and shortest of the mentioned collection.

The essay "Democracy in the East" was first published in the Tehran cultural magazine "Yägma" (12/X, January 1960) and reprinted in the book "Iran-ra äz yad nübärim" (We Must not Forget Iran, T. 1962). Its author, M. A. E s l a m i (born in 1925), studied law in England and France. His article gives us a very interesting example of the young Persian intellectuals' political tendency and ideological thinking.

Finally, there are two poems taken from a collection entitled "Äsir" (Captive, 2nd edition, T. 1955) by the talented lyric poetess F. F ä r r o x - z a d (born in 1934).

In order to facilitate the reading, to compensate for the lack of satisfactory dictionaries of modern Persian and to enable even beginners to study these texts, I have prepared an almost complete Glossary - leaving out only very few of the most common words.

The system of transcription is the same as that in my book "Die iranische Prosaliteratur im 20. Jahrhundert" (1. Teil, Harrassowitz, Wiesbaden 1962).

Some other publications about modern Persian literature (in European languages) :

B. A l a v i : "Die wesentlichen Züge der modernen persischen Poesie" (in : "Kongressmaterialien der Delegation der DDR am 25. Orientalistenkongress in Moskau"), Berlin 1960.

R. G e l p k e : "Politik und Ideologie in der persischen Gegenwartsliteratur" (in : "bustan" 4/61, Wien) - "Persische Meistererzähler der Gegenwart" (15 stories by 12 writers), Zürich 1960.

D.S. K o m i s s a r o v : "Očerki sovremennoj persidskoj prozi", Moscow 1960.

V. K u b í ě k o v á : "Die neupersische Literatur des 20. Jahrhunderts" (in : Rypka : "Iranische Literaturgeschichte", Leipzig 1959).

R. L e s c o t : "Le roman et la nouvelle dans la littérature persane contemporaine" (in : "Bulletin d'Etudes Orientales", tome IX, Beyrouth 1942/3).

V. M o n t e i l : "Sâdeq Hedâyat", Tehran 1952.

B. N i k i t i n e : "Les thèmes sociaux dans la littérature persane moderne" (in :

"Oriente Moderno" 34/5, Roma 1954) - "Seyyed Mohammed Ali Djemalzadeh" (in : "Revue des Etudes islamiques", Paris 1959).

P a g l i a r o / B a u s a n i : "Storia della Letteratura Persiana" (p. 847-865), Milano 1960.

R. Y a s s e m i : "La poésie iranienne contemporaine" (in : "L'âme de l'Iran", Paris 1951). -

Los Angeles, Autumn 1962

R. G e l p k e

customs; way of life (a'in)		آئین
mirror		آینه = آینه
water		آب
blue		آبی
fire		آتش
signs; vestiges; works (pl.of اثر)		آثار
alas! ah!		آخ
last	(axär)	آخر
finally, at last	(axer)	آخر
lit. 'Adam' = man		آدم
human		آدمی
opinions; votes	(pl.of رأی)	آراء
tranquillity	(arameš)	آرامش
to desire	(arzu d.)	آرزو داشتن
to long for		آرزو کردن
yes	(aré)	آری
freedom		آزادی

afflicted, sad	(azordé)	ازرده
easy		آسان
ease, facility		ی -
Asia	(asya)	آسیا
Asiatic		ی -
soup		آش
excitement, agitation	(ašoftägi)	آشفتگی
acquaint		آشنا
acquaintance		ی -
embrace	(aguš)	آغوش
Mr.		آقا
Mr. such a one, Mr. X		ی - فلان
vigilant; aware	(agah)	آگاه
instrument	(alät)	آلت
preparation	(amadägi)	آمادگی
ready, prepared		آماده
America; USA		آمریکا
to learn		آموختن
at that time	(angähi)	آننگهی
alas!		آه
low, soft	(ahesté)	آهسته
iron		آهن
(= interrogative particle)		آیا

future	(ayändé)	آینده
mirror	(ainé)	آینه
motor car		اتومبیل
effect (lit. 'trace')	(äsär)	اثر
leave, permission	(ejazé)	اجازه
society	(ejtema ^c)	اجتماع
social		ی -
to extort	(ejhaf k.)	اجحاف کردن
execution	(ejra)	اجرا
to be put into practice		به - در آمدن
to put into practice		به - در آوردن
mercenary, agent	(äjir)	اجیر
care, circumspection	(ehtiaṭ)	احتیاط
one		احد
somebody		ی -
to feel	(ehsas n.)	احساس نمودن (کردن)
choice; will; power	(extiar)	اختیار
lit. 'you have the choice'		- دارید
morality	(äxlaq)	اخلاق
moral		ی -
courtesy, politeness		ادب

arrogating, pretension	(edde ^c a)	اتعا
will	(eradé)	اراده
worth, value	(ärzeš)	ارزش
to be worth	(ärzidän)	ارزیدن
Aristotle		ارسطو
tan shoe	(orossi)	ارسی
pillars (ärkan)	(pl.of رکن)	ارکان
present (brought from a journey)		ارمغان
Europe		اروپا
to be lost	(äz bein r.)	از بین رفتن
henceforth		از این بعد
therefore		از اینرو
as follows	(äz in-qärar)	از اینقرار
servitude	(esarät)	اسارت
on principle	(äsasän)	اساسا
objects; instruments; baggage		اسباب
despotism	(estebdad)	استبداد
exploitation	(estesmar)	استثمار
to repose	(esterahät k.)	استراحت کردن
talents, endowment	(este ^c dad)	استعداد
colonialism	(este ^c mar)	استعمار

profit	(estefadé)	استفاده
to profit by		کردن از
lit. 'going forth to meet'	=	استقبال
visit	(esteqbal)	
establishment	(esteqrar)	استقرار
independence	(esteqlal)	استقلال
to be based on	(ostowar)	استوار بودن بر
Iskandar Mirza (president of Pakistan 1956 - 58)		اسکندر میرزا
weapons, arms	(pl. of سلاح)	اسلحه
manner, mode, method	(oslub)	اسلوب
documents	(pl. of سند)	اسناد
name		اسم
by way of, as	(be-esm-e)	ب -
captive		اسیر
partnership	(ešterak)	اشتراک
tear	(äšk)	اشک
root, origin, principle	(äşl)	اصل
radical, principal		ی -
reforms	(eşlahat) (pl.)	اصلاحات
annihilation	(eźmehlal)	اضمحلال
informations; knowledge	(pl.)	اطلاعات
to be sure	(eṭminan d.)	اطمینان داشتن

manifestation, expression (eḡhar)		اظهار
credit; esteem; weight (eḡtebar)		اعتبار
elevation	(eḡtela)	اعتلا
trust	(eḡtemad)	اعتماد
bestowing	(eḡṭa)	اعطا
more (most) common	(äḡämm)	اعم
works, actions	(pl.of عمل)	اعمال
application	(eḡmal)	اعمال
individuals	(pl.of فرد)	افراد
Africa		افريقا
African		- عى
fiction, fairy-tale	(äḡsané)	افسانه
concocter of stories		- سرا
dejected	(äḡsordé)	افسوده
magic, sorcery	(äḡsun)	افسون
sorcerer, sorceress		- گر
power, authority	(eqtedar)	اقتدار
economy	(eqteṣad)	اقتصاد
economic		- ى
at least	(äḡqällän)	اقلا
majority	(äḡsäriyät)	اکثریت
to dislike	(ekrah d.)	اکراه داشتن
now		اکنون

certainly		البته
Algeria	(al-jäzirá)	الجزيره
but		اما
security, peace; pardon		امان
to refuse; to abstain	(کردن)	امتناع داشتن
gratitude	(emtenan)	امتنان
concession	(emtiáz)	امتیاز
to sign	(emza k.)	امضا کردن
possibility	(emkan)	امكان
impossible		- نايدير
security	(ämniyät)	امنيت
affairs, businesses	(pl.)	امور
to become hopeless		اميد بر گرفتن
(Arabic:) 'we	(enna le-llahi)	انا لله
belong to God'		
elections	(pl.)	انتخابات
to choose, to elect		انتخاب کردن
expectation	(entezar)	انتظار
to wait for		در - بودن
to end	(änjamidän)	انجامیدن
decline, decay	(enhetät)	انحطاط
interior; women's apartment		اندرون
by degrees, gradually		اندك اندك

meditation, consideration		اندیشه
to consider, to think		اندیشیدن
man	(ensan)	انسان
humanity; courtesy	(ensaniyät)	انسانیت
revolution	(enqelab)	انقلاب
revolutionist		ی -
denial	(enkar)	انکار
finger; toe	(ängošt)	انگشت
England		انگلستان
English		انگلیسی
at that time		انگهی = آنگهی
zenith	(ouj)	اوج
sheets	(pl.of ورق)	اوراق
(at) first; beginning		آول
the first		اولین
imagination, fancies	(pl.of وهم)	اوہام
negligence	(ehmal)	اهمال
self-denial	(isar)	ایشار
creation; invention; foundation		ایجاد
accomplishment		ایفا
faith, belief		ایمان
in such a manner		اینطور
so much		اینقدر

with; though	با
careful	احتیاط -
intelligent, wise	خبر -
skilful	مهارت -
together	هم -
affair	باب
Baba, (grand)father, old man	بابا
Baba Taher 'Oryan, Persian poet (11 th c.)	طاهر عریان -
Occident	باختر
wind	باد
wine	باده
time, turn; fruit	بار
fruit-bearing, productive	ور -
to produce	به آوردن -
again; open	باز
to call to account	خواست کردن -
to prevent from	داشتن از -
to withdraw	گرفتن -
arm	بازو
to remain	باقی ماندن
National Bank (of Iran)	بانک ملی
lady	بانو
to believe	باور کردن

to be necessary		بایستن
instead of		بجای
child	(bäcê)	بچه
to forgive		بخشودن (بخشا)
unhappy		بد بخت
suspicious		بد گمان
escort	(bädräqé)	بدرقه
to exchange for	(bädäl)	بدل کردن به
body	(bädän)	بدن
without that		بدون آنکه
munificence; donation, gift	(bäzl)	بذل
to result from		بر آمدن از
lit. 'to kindle', to make angry		— افروختن
according to (custom)		— حسب (معمول)
to be blessed with; to par-		— خوردار گشتن
ticipate in		
to enjoy; to meet		— خوردن
arise!		— خیز
to remove, to carry off		— داشتن
against	(bär zedd-e)	— ضد
to return, to come back		— گشتن
program		— نامه
equal		برابر
equality		— ی
barbarian		بربر
superiority		برتری

Berlin		برلین
naked, nude	(berehné)	برهنه
British		بریتانی
Great(er) Britain	(کبیر)	بریتانیای عظمی
enough		بس
bed		بستر
lit. 'bound', parcel		بسته
towards; against	(be-su-ye)	بسوی
towards	(be-ṭārāf-e)	بطرف
interior	(boṭun)	بطون
after(wards)		بعد
later		— ها
some of		بعضی از
armpit; portfolio		بغل
to whom		بکی = بکه
but, however; rather		بلکه
arrogance	(boländ-pärwazi)	بلند یروازی
maturity		بلوغ
to build, to construct	(bena)	بنا کردن
consequently, therefore		— برین
finger-joint		بند انگشت
suspender, garter		— جوراب

port		بندر
Bändär Šahpur (a port on the shore of the Persian Gulf)		— شاهپور
budget		بودجه
kiss		بوسه
Bušähr (a Persian port)		بوشهر
lit. 'horn of the bath-house', announces its opening in the morning		بوق حمام
price, value		بها
pretext		بهانه
welfare (behbud)		بهبود (ی)
to become participating in	بهره مند گشتن از	
involuntary, forced		بی اختیار
helpless, miserable		— چاره
saucy; shameless		— چشم و رو
fruitless		— حاصل
disgusted with, sick of		— زار از
homeless		— سر و سامان
strange(r)		— گانه
unkindness		— مهری
note block (bäyaz)		بیاض
to explain		بیان کردن
fear		بیم
sick		بیمار
between, among (bein-e)		بین

foot		پا
to put on (stockings)		ب- کردن
autumn (1311 = 1932 A.D.)		پائیز
answer	(pasox)	پاسخ
guardian		پاسدار
envelope	(pakät)	پاکت
Pakistan		پاکستان
to lay the foundation, to establish	گذاشتن	پایه گذاری کردن ، -
to become visible, to appear		پدید آمدن
to accept	(päziroftän)	پذیرفتن
brave, courageous	(por-del)	پر دل
saucy		سرو
to exaggerate it		شورش را در آوردن
to reflect	(pärtou-äfkän š.)	پرتوافکن شدن
to accomplish; to pay; to attend		پرداختن
(to)		(پرداز)
to tramp about	(pärsé z.)	پرسه زدن
nurture		پرورش
abstinence; chastity		پرهیز (گاری)
to abstain from		پرهیزیدن از

then; consequently, therefore; after	پس
to give back	— دادن
to remain behind	— ماندن
post	پست
to approve; to be pleased with	پسندیدن
to turn his back to the people	پشتش را ب مردم برگرداندن
claw, fist (pänjé)	پنجه
concealed, secret (penhan)	پنهان
senseless, vain, void (puc)	پوچ
to hide, to cover	پوشانیدن
to put on, to dress, to cover	پوشیدن
money	پول
side (pählu)	پهلو
breadth, width (pähna)	پهنا
to establish (pei äfgändän)	پی افکندن
to find out; to understand	پی بردن
piano	پیانو
twist / to twist / ivy	پیچ / پیچیدن / پیچک
to become full of twists and turns	به پیچ و تاب افتادن
evident, visible; produced, found	پیدا
to be found	— شدن
to find	— کردن
old; sage	پیر

shirt	(pirahän)	پیراهن
progress / leader		پیشرفت / پیشوا
to put before		پیش گذاشتن
to have to cover (way)		در - داشتن
to take (way, direction)		- - گرفتن
portrait; body		پیکر
to unite, to meet (with)	به	پیوستن (پیوند)

ت

follower, dependant		تابع
merchant		تاجر
date; history	(tarix)	تاریخ
historical		تاریخ
to obscure, to darken		تاریک کردن
whip	(tazeyané)	تازیانه
regret	(tä ³ ässof)	تأسف
till now	(ta konun)	تا کنون
reflection, consideration; hesitation; scruple	(tä ³ ämmol)	تأمل
total(ly); perfect		تمام و تمام
fever	(täb)	تب
fevered		- دار
tribe, family	(täbar)	تبار

bluff	(täbbani)	تبانى
to waste	(täbzir k.)	تبذير کردن
to be dependent on	(täb ^e iyät)	تبعیت کردن از
experiences; experiments	(täjareb, pl.of	تجارب
	تجره)	
revision	(täjdid-e näzär)	تجدید نظر
incarnation	(täjässom)	تجسم
equipment(s)	(täjhizat,pl.)	تجهيزات
entitled	(täht-e 'enwan-e)	تحت عنوان
to animate, to incite	(tährik k.)	تحريك کردن
to study	(tähşil k.)	تحصيل کردن
contempt; disdain; insult		تحقير
development	(tähäwwol)	تحول
governmental businesses	(tädabir, pl.of	تدابیر دولتی
		(تدابیر)
interpreter, translator		ترجمان
pity, compassion	(tärahhom)	ترحم
relinquishing, abandoning	(tärk)	ترك
Turk (the usurers were often Persian Turks)		ترك
depredation	(torktazi)	تركتازى
opium	(täryak, teryaq)	تریاك ، تریاق
equality	(täswi)	تساوى

to accelerate (täsrî ^c k.)	تسریع کردن
dominion; power (täsällot)	تسلط
to distinguish (täšxiš d.)	تشخیص دادن
lit. 'noble presence' = you ceremonies, formalities (pl.)	تشریف تشریفات
mattress (tošäk)	تشک
to be formed, constituted	تشکیل شدن
thirsty (tešné)	تشنه
to imagine (täšäwwor k.)	تصور کردن
picture; likeness (täšwir)	تصویر
to be annihilated (täzii ^c š.)	تضییع شدن
tyranny (täṭawol)	تطاول
equilibrium (tä ^c adol)	تعادل
rise (tä ^c ali)	تعالی
to be astonished, to wonder (at)	تعجب کردن
number (tä ^c dad)	تعداد
rectification, correction	تعديل
fanaticism (tä ^c äššob)	تعصب
distinction (tä ^c äyyon)	تعیین
to be specified, fixed	تعیین گشتن
difference (täfawot)	تفاوت
about, nearly (täqribän)	تقریباً

to distribute among	(tāqṣir)	تقسیم کردن بین
fault, deficiency	(tāqlid)	تقصیر
imitation	(tāqwim g.)	تقلید
to be estimated	(tākan)	تقوم گشتن
stir, emotion	(tākmil)	تکان
completing, perfecting	(teké)	تکمیل
piece	(tākýé k.)	تکه
to lean	(tälx)	تکیه کردن
bitter	(täläf k.)	تلخ
to ruin	(tāmam-e)	تلف کردن
all	(tämäddon)	تمام
civilization	(tämiz)	تمدن
discrimination	(tänäzzol k.)	تمیز
to diminish, to fall	(tänha g.)	تنزل کردن
to let alone		تنها گزاردن
being equal in weight, balance		توازن
to pay attention to	(touzi ^c)	توجه کردن به
distribution	(täwässot)	توزیع
mediation	by means of; through the medium of	توسط
		ب -
to succeed	(täwäqqof)	توفیق یافتن
delay, stay		توقف

(one) tuman = 10 rials		تومان
Tunis, Tunisia		تونس
Tehran		تهران
to prepare	(tähié k.)	تهیه کردن
dark	(tiré)	تیره
Timurtaš (formerly Persian Minister of the Palace, died in 1933)		تیمورتاش

ث

firm	(<u>s</u> abet)	ثابت
to confirm, to prove		— کردن
second; moment	(<u>s</u> anié)	ثانیه
stability	(<u>s</u> äbat)	ثبات
wealth	(<u>s</u> ärwät)	ثروت
fruit; result		ثمر
fruitful, useful	(<u>s</u> ämär-bäxš)	— بخش

ج

current		جاری
cup		جام
society	(jame ^e é)	جامعه
to give up the ghost		جان سپردن

tyrant; tyrannical; powerful		جبار
separate	(joda)	جدا
to tear	(jer d.)	جر دادن
newspapers, press	(pl. of جریده)	جراید
courage, boldness	(jor'ät)	جرات
draught	(jor ^c é)	جرعه
except	(joz)	جز
intrepidity	(jäsarät)	جسارت
to seek, to search	(jostju)	جستجو
corpse	(jäsad)	جسد
ill-treatment	(jäfa)	جفا
pair	(joft)	جفت
forward; bridle	(jelou)	جلو
to desist (prevent) from		- گرفتن از
to take the lead, to precede		ب - رفتن
to push forward		- - گسیدن
to assemble	(jäm ^c š.)	جمع شدن
World War		جنگ جهانی
south	(jonub)	جنوب
barley	(jou)	جو
(to) answer	(jäwab)	جواب (دادن)
equal, alike; friend	(jur)	جور
stocking, sock	(jurab)	جوراب

essence, substance	(jouhär)	جوهر
ignorance	(jähl)	جهل
to escape	(jähidän)	جهیدن
pocket	(jib)	جیب

چ

tea		چائی
remedy, help		چاره
search of remedy		- جوئی
knife		چاقو
rent, fissure, tear		چاک
lamp, light	(cerag)	چراغ
to taste	(cešidän)	چشیدن
how? in what manner?	(ce-ṭour)	چه طور
how much (?)	(ce-qädr)	چه قدر
lit. 'what am I to do?'		چکنم چکنم
a pitiable existence	--	زندگی همراه با --
how? in what way?	(ce-guné)	چگونه
because; when; like		چون
both ... and		چه ... چه
lit. 'to make fourfold' = to spread out (clothes)		چهارلا کردن

to gather, to pick; to arrange (چیدن) - ناخن
paring the nails

fold, wrinkle (cin) چین

ح

Hajj Amin ot-Tojjar حاج امين التجار

produce (haseł) حاصل

to be acquired; to result (from) شدن -

to be ready, present; to agree حاضر بودن

state, condition حال = حالت

though و - آنکه

grain; pill (häbb) حب

snare, net (hebalé) حباله

Abyssinian (häbäši) حبشی

even (adv.) (hätta) حتی

boundary, limit (hädd, pl. حدود) حد

minimum (" -e äqäll) - اقل

letter; word (härf) حرف

to speak, to talk - زدن

i.e. (we are) talking about - بر سر این است

motion, move; departure (häräkät) حرکت

the royal harem (härä-m-sära) حرم سرا

Labour Party (hezb-e kargär) حزب کارگر

grief	(<u>h</u> äsrät)	حسرت
to preserve; to protect	(<u>h</u> efz k.)	حفظ کردن
right	(<u>h</u> äqq)	حق
to have the right to; to be right		داشتن
royalty	(<u>h</u> äqq os-sähm)	السهم
with regard to		در
for his sake		او
rights; fee(s)	(pl.)	حقوق
truth; reality	(<u>h</u> äqiqät)	حقیقت
story	(<u>h</u> ekayät)	حکایت
government, regimen	(<u>h</u> okumät)	حکومت
solution	(<u>h</u> äll)	حل
hämnam, bath-house		حمام
to consider (take) to be, to take for	(<u>h</u> äml k. bär)	حمل کردن بر
attack	(<u>h</u> ämlé)	حمله
side, quarter	(<u>h</u> ouzé)	حوزه
life	(<u>h</u> eiät)	حیات

خ

servant	(xadem)	خادم
to scratch	(xarandän)	خاراندن
foreign country, abroad	(xarej)	خارج

special	(xaṣṣ)	خاص
memory	(xaṭer)	خاطر
to forget		از - بردن
to remember		در - داشتن
mole; mother's brother		خال
to adorn, decorate		با خط و - آراستن
empty		خالی
lit. 'your place was very empty' =		
I missed you very much		جای شما خیلی - بود
silence	(xamuši)	خاموشی
to be at home		خانه بودن
lit. 'house-sitting' (xané-nešini)		- نشینی
= unemployment, inactivity		
news	(xäbär, pl. äxbar)	خبر
to be informed		- شدن
shame	(xejalät, xejlüt)	خجالت، خجلت
to make ashamed		- دادن
good-bye	(xoda-hafez)	خداحافظ
to say good-bye		- ی کردن
granted by God		خداداد
service	(xedmät)	خدمت
(maid-)servant		- کار
to visit a.p.		- رسیدن
to cut into pieces	(xord k.)	خرد کردن
wise	(xerädmänd)	خردمند
to buy	(xäridän)	خریدن

roaring	(xorušan)	خروشان
treasury, treasure	(xāzané)	خزانه
fatigue, weariness	(xāstāgi)	خستگی
avaricious, stingy	(xāsis)	خسین
to dry up, to wither	(xošk š.)	خشک شدن
angry	(xāšmgin)	خشمگین
content	(xošnud)	خشنود
satisfactory		- کننده
brutality	(xošunät)	خشونت
railway line (lit. 'line of iron')		خط آهن
to lay out (a railway)		- - کشیدن
to sleep	(xoftän)	خفتن
in short; summary	(xolašé)	خلاصه
properties, qualities (pl. of	(خَلَّة)	خلال
	(xelal, xällé)	
(the Persian) Gulf	(xälij)	خلیج (فارس)
laugh / to laugh		خندیدن
habit, disposition	(xu(y))	خو(ی)
to get accustomed to		- گرفتن به
sleep; dream	(xwāb)	خواب
sleepy, drowsy		- آلوده
drowsiness		- زدگی
nolens volens		خواه ناخواه

wish	(xwāheš)	خواهش
self		خود
selfishness, self-love	(x.-pārāsti)	پرستی -
complacency	(" pāsāndi)	پسندی -
self-conceit	(" sāri)	سری -
self-determination	(" moxtari)	مختاری -
by oneself (itself)		بخودی خود
food; dish		خورش
Xuzestan (province in the southwest of Persia)		خوزستان
to please		خوش آمدن
'he was not pleased with this'		از این خوشش نیامد
'you are welcome'	(آمدید)	خوش آمدی
happy	(xwoš-bāxt)	خوشبخت
fear, dread	(xouf)	خوف
blood		خون
imagination, fancy	(xial)	خیال
imaginary / to imagine		ی - / - کردن
treason	(xianāt)	خیانت
good, (no)	(xeir)	خیر
well-intentioned		- خواهانه
no	((nä)xeir)	- نه

everlasting, perpetual	(da ³ emi)	دائمی
interior	(daxelé)	داخله
administration of justice		دادگری
rich		دارا
d'Arcy (the first oil concession was granted to him in 1901)		دارسی
mark, brand		داغ
involved in	(docar-e)	دچار
to get rid of		در آمدن از
to produce		- آوردن از
in any case		- هر حال
to perceive		- یافتن
by reason of	(där pei-e)	- بی
long	(deraz)	دراز
court (of a king)	(därbar)	دربار
degree, class	(däräjé)	درجه
glittering, splendour	(deräxšeš)	درخشش
pain	(därd)	درد
headache; trouble		- سر = سردرد
to trouble, to annoy		-- دادن
right, exact(ly), precise, just		درست
to consider right (dorost d.)		- دانستن

lie	(dorug)	دروغ
interior	(däruni)	درونی
därwiš, lit. 'poor', dervish		درویش
thief	(dozd)	دزد
intrigues	(däsayes, pl. of دسیسه)	دسایس
hand	(düst)	دست
accustomed to the hand, tame		آموز -
instrument / to go to work	زدن به	خوش / -
apparatus		گاه -
to acquire; to master		یافتن -
lit. 'to come to hand' =		به آمدن -
to happen, to be obtained		آوردن -
to obtain		از - نهادن
to leave off		
instruction	(dästur)	دستور
difficult	(došwar)	دشوار
with difficulty, scarcely		ب - ی
invitation	(dä ^c wät)	دعوت
to invite		کردن (به)
defence	(defa ^c)	دفاع
time, turn	(däf ^c é)	دفعه
minute	(däqiqé)	دقیقه
shop	(dokkan)	دکان
darling	(delbär)	دلبر
agreeable, satisfactory	(d.päsänd)	دلپسند

disgusted	(del-zädé)	دلزده
courage, bravery	(deliri)	دلیری
proof, argument	(dälil)	دلیل
breath; moment	(däm)	دم
brains	(demağ)	دماغ
democratic	(demokratik)	دموکراتیک
democracy	(demokrasi)	دموکراسی
world	(donya)	دنیا
medicine	(däwa)	دوا
ink-holder	(däwat)	دوات
again	(du-baré)	دوباره
to sew; to fix (look)		دوختن ، دوز
around, round about	(dour)	دور
to loaf about in Iran		— ایران گردیدن
period, age	(douran, s. صاحب)	دوران
the epoch of the Qajar kings		دوره قاجاریه
(1796 - 1925)	(douré-ye qajarié)	
government	(doulät)	دولت
village	(deh)	ده
rural district	(dehestan)	دهستان
villager, peasant	(dehqan)	دهقان
fear	(dähšät)	دهشت
mouth	(dähän, dähan)	دهن ، دهان

diploma	(diplom)	د پېلم
seen; eye		د یده
last night	(dišäb)	د یشب
(an)other;more;besides		دیگر
wall	(diwar)	دیوار
mad,crazy	(diwané)	دیوانه
	ذ	
disgrace	(zellät)	ذلت
	ر	
report	(raport)	راپرت
in regard to	(raje ^c bé)	راجع به
to straighten up, to assume a more erect posture		راست کردن (قد)
to be expelled from		رانده شدن از
way, road		راه
to lead astray		از - بردن
guidance	(rah-noma ³ i)	راهنمایی
voter	(ray-dehändé)	رای دهنده
to seize,to ravish	(robudän,roba)	ربودن
Räbi ^c ol-äwwäl, the third month of the Arabic moon-year		ربیع الاول
men	(rejal, pl.of räjol)	رجال
bed	(räxt-xwab).	رختخواب
laxity; weakness	(re ^x wät)	رخوت

audible, intelligible (räsa)		رسا
mission	(resalät)	رسالت
to arrive (at)	(räsidän bé)	رسیدن به
thread	(rešté)	رشته
development	(rošd)	رشد
consent	(reža)	رضا
Reza Shah (reigned 1925-41)		رضا شاه
for God's sake	(r.-ye xoda)	رضای خدا
Režayeh : lake, city and district in the north-western Iran		رضایه
welfare	(refah)	رفاه
behaviour, conduct	(räftar)	رفتار
to behave, to conduct		— کردن
companion, comrade	(räfiq)	رفیق
stirrup	(rekab, s. ملتزم)	رکاب
pillar	(rokn)	رکن
to be scared by; to flee from trouble, grief, toil	(ränj)	ریندن از
colour	(räng)	رنج
'to turn the face towards', to be approaching		رو گذاشتن به
to happen		رو (ی) دادن
to think suitable; to approve		روا داشتن
soul	(räwan)	روان

to go	(rāwané ž.)	روانه شدن
intellectual	(ruhi)	روحي
river	(rudxané)	رودخانه
to spend (the night)	(شب را)	روز : بروز آوردن
newspaper		— نامه
chiefs	(ro ³ äsa , pl. of	رؤساء
mode; course	(rāweš)	روش
clear-sighted	(roušän-bin)	روشن بین
oil, clarified butter	(rougän)	روغن
Roman	(rumi)	رومی
splendour	(rounäq)	رونق
		s. راه = ره
to release	(räha k., rähandän)	رها کردن، رها کردن
root	(rišé)	ریشه
to strike root		— گذاشتن

ز

tongue; language	(zäban)	زبان
to utter, to express		به (بر) — آوردن
infirmity, weakness	(zäbuni)	زبونی
trouble, pains	(zähmät)	زحمت
hardly		—
to be added to		زده شدن به

ugliness	(zeštī)	زشتی
time(s), age	(zāman)	زمان
to knock down, to overthrow		زمین زدن
background	(zāminé)	زمینه
bee	(zānbur)	زنبور
prison	(zندان)	زندان
living, alive	(zendé)	زنده
cutting, poignant	(zānāndé)	زنده
soon, quickly	(zud)	زود
earliness	(zudi)	ی -
strength, violence	(zur)	زور
to take possession by force		ب - گرفتن
lit. 'venomous snake', curse	(zāhr-mar)	زهر مار
to eat s.th. that disagrees with you		- کردن
damage, detriment, injury	(zian)	زیان
injurious, detrimental	(z.-awār)	- آور
beautiful		زیبا
under, below	(zir-e)	زیر
because	(zira(ké))	زیرا (که)

coast	(sahel, pl. سواحل)	ساحل
naïve / naïveté; simplicity	سادگی	ساده دل / سادگی
concordant (with); suitable		سازگار به
organization		سازمان
belonging to the Sasan dynasty		ساسانی
hour; watch	(sa'ät)	ساعت
cup	(sagär)	ساغر
inhabitant; inmate	(saken)	ساکن
year / aged (sal-xword)		سال / - خورد
wholesome	(salem)	سالم
goods and chattels; region	(saman)	سامان
the others, the rest	(sayer)	سایر
green / to grow, sprout	(säbz)	سبز / - شدن
to entrust to	(separidän bé)	سپاریدن به
to entrust; to order	(sopordän)	سپردن
then	(sepäs)	سپس
pillar	(sotun)	ستون
hard; severe; difficult	(säxt)	سخت
dam, dike	(sädd)	سد
head; top; beginning	(sär)	سر
finally; end	(-enjam)	- انجام

lit. 'to turn the head		سر بصحرا گذاشتن
towards the wilderness', to	escape from	
head to foot (sär ta pa)		تا پا -
source	(-cäšmé)	چشمه -
to originate from		- -
competence, qualification	(-rešté)	گرفتن از -
country	(-zämin)	رشته -
refractory; arrogant (-käš)		زمین -
vagabondage; confusion (-gärdani)		گش -
model	(-mäšq)	گردانی -
leading article (-mäqalé)		مشق -
terminus; aim (-mänzel)		مقاله -
lit. 'head and bag and de-		منزل -
pilatory' = (to follow) all	ceremonies	وکيسه و واجبي -
of an Oriental bath (massage etc.)		
lit. 'head and situation' =		و وضع -
appearance (sär o wäz)		
lit. 'to strike a head to' =		ی زدن به -
to pay a short visit, to pass by		
to pass (the night in..)		شب را در .. بسر بردن
mansion	(sära)	مرا
to know of	(soraġ d.)	سراغ داشتن
cold	(särd)	سرد
colonel	(särhäng)	سرهنك
worthy, meriting (säzawar)		سزاوار
felicity	(sä'adät)	سعادت
journey	(säfär)	سفر
silence	(sokut)	سكوت

coin	(sekké)	سکه
counterfeit coin	(s.-ye qälb)	قلب -
to greet	(sälam k.)	سلام کردن
safety, peace	(sälamät)	سلامت
reign	(sältänät)	سلطنت
sway; rule	(sälté)	سلطه
importunate	(semej)	سج
age	(senn)	سن
Säna'i, Persian poet	(d.1130)	سنائی
custom	(sonnät)	سنت
heavy; stony; hard	(sängin)	سنگین
side / on the other side	سو / از سوی دیگر	
suspicion	(su ³ -e zänn)	سوء ظن
coasts		سواحل (S. ساحل)
to embark; to mount	(horse)	سوار شدن
question	(so ³ al)	سؤال
Swedish	(su ³ edi)	سوئدی
to burn	(suxtän, suz)	سوختن
profit	(sud)	سود
greediness, avarice	(s.-täläbi)	سود طلبی
hole, tear	(surax)	سوراخ
burning; affection	(suz)	سوز
ardent	(suzändé)	سوزنده

easy	(sähl)	سهل
share	(sähm, sähmié, s. حق)	سهم ، سهمیه
policy / political	(siasät)	سیاست / سیاسی
black; negro	(siah)	سیاه
Seiyed		سید
walking	(seir)	سیر
to direct (towards)		— دادن به
course of time	(s.-e zämané)	— زمانه
cigarette, cigar	(sigar)	سیگار
bosom, breast	(siné)	سینه
black	(sié, s. سیاه)	سیه

ش

stain, spot, impurity	(sa ³ ebé)	شائبه
branch	(šaxé)	شاخه
glad / gladness	(šad, -i)	شاد / شادی
poet	(ša ^c er)	شاعر
dinner, supper	(šam)	شام
royal; a little coin		شاهی
perhaps	(šaväd)	شاید
dormitory; cell (of a mosque)		شبهستان
resembling, alike; picture	(šäbih)	شبهه
resemblance		— ی

person	(šäxs)	شخص
personality		شخصیت
to become; to be possible	(šodän)	شدن
wicked	(šärr)	شر
nobility, dignity	(šärafät)	شرافت
conditions, stipulations (pl. of)	(šärayet, šärt)	شرایط (شرط)
East, Orient	(šärq)	شرق
company (Co.)	(šerküt)	شرکت
the Anglo-Iranian Oil Co.		— نفت ایران وانگلیس
bashfulness	(šärmsari)	شرمساری
poetry; poem; verse	(se ^c r)	شعر
ardour, fervour	(šä ^c äf)	شعف
ardent, fervent, passionate		با شور و —
flame	(šo ^c lé)	شعله
lit. 'to be inflamed' =		— ور گردیدن
to break out (war)		
misery	(šäqawät)	شقاوت
doubt	(šäkk)	شک
to thank	(šokr k.)	شکر کردن
defeat	(šekäst)	شکست
to be defeated		— خوردن
blossom	(šekoftägi)	شکفتگی
figure, form	(šäkl)	شکل

belly	(šekäm)	شکم
torture	(šekänjé)	شکجه
to be reputed (to be)	(šomordän, šomar)	شمار : ب - رفتن
to reckon	(šomordän, šomar)	شمردن
gravel, sand	(šenn)	شن
to know; to recognize	(šenaxtän) (šenas)	شناختن
knowledge; acquaintance		شناسائی
to make fun, to joke	(šuxi k.)	شوخی کردن
tumult, agitation, noise	(šur)	شور
passion, desire	(šouq)	شوق
unlucky; fatal	(šum)	شوم
bravery	(šähamät)	شہامت
municipality, great district	(šährestan)	شهرستان
milk / milkman	(šir/širi)	شیر / شیری
glass, bottle, cup	(šišé)	شیشه
custom, manner, way	(šiwé)	شیوہ
way of life	(s.-e zendägi)	زندگی -

ص

soap	(šabun, s. لیف)	صابون
master of the house	(šaheb)	صاحب خانہ

'master of the period', rich	(ş.-e douran)	صاحب دوران
landholder	(ş.-e molk)	ملك -
morning	(şobh)	صبح
patience, tolerance	(şäbr)	صبر
conversation	(şohbät)	صحبت
correctness, justness	(şehhät)	صحت
desert, steppe	(şähra)	صحرا
130 years old	(şäd o si salé)	صد و سی ساله
voice; call / to call	(şäda)	صدا / - زدن
sincerity	(şedaqät)	صداقت
view, design, intention	(şädäd)	صدد
to have in view to		در - ... بر آمدن
clearness	(şarahät)	صراحت
to be spent	(şärf š.)	صرف شدن
to spend on excuse		- عذرخواهی کردن
welfare; interest	(şälah)	صلاح
seat	(şändäli)	صندلی
industry / industrial	(şän'ät)	صنعت / -ی
face, form, appearance, manner	(şurät)	صورت
(= diminutive of صورت)		صورتك
where as (at)	(där şuräti-ké)	در صورتیکه
exterior, apparent; formal	(şuri)	صوری

contrary; enemy	(zēdd, s. بر ضد)	ضد
necessity	(zārurāt)	ضرورت
weakness	(zä'f)	ضعف

ط

demanding	(ṭaleb-e)	طالب
nature, character	(ṭāb ^c)	طبع
classes, ranks	(ṭābāqat, pl. of طبقه)	طبقات
nature, temperament	(ṭābi ^c āt)	طبیعت
natural; physical	(ṭābi ^c i)	طبیعی
plan, design	(ṭārh)	طرح
to project		- کردن
i.e. to contribute to the discussion..		به - مطلب پرداختن
form, fashion	(ṭārz)	طرز
side	(ṭārāf)	طرف
towards me	(be ṭ.-e mān)	ب - من
doctrine; rule	(ṭāriqé)	طریقه
tasting, taste	(tä ^c m)	طعم
sarcasm	(ṭā ^c né)	طعن
sarcastic	(ṭ.-amiz)	- آمیز

revolt	(toġyan)	طغیان
demand	(täläb)	طلب
creditor	(" -kar)	- کار
rising; beginning	(tolu ^c)	طلوع
length	(tul)	طول
to take a long time		- کشیدن
in the course of years	(قرنها)	طی سالیان
(centuries) (täyy-e salian / qärnhä)		
to cover (way)	(täyy k.)	- کردن

ظ

cruel, tyrannical	(zalemané)	ظالمانه
external, apparent	(zaheri)	ظاهری
(at) noon	(zohr)	ظهر
externals	(pl. of ظاهره) (zäwäher, zäheré)	ظواهر

ع

custom; habit	(^c adät)	عادت
just, righteous	(^c adelané)	عادلانه
to borrow	(^c ariät g.)	عاریت گرفتن
borrowed		عاریتی
high(est)	(^c alié, fem. of عالی)	عالیه
returns	(^c ayedat, pl. of عایده)	عایدات

‘äba, a sort of overcoat		عبا
strange ! (‘äjüb(ün))		عجب و عجيب
to be astonishing (‘äjübi b.)		عجيب بودن
weakness, infirmity, impotence (‘äjz)		عجز
justice (‘edalät)		عدالت
number (‘ädäd)		عدد
several, some (cänd ‘ä.)		چند -
want, deficiency (‘ädäm)		عدم
excuse / to apologize (‘ozr)	عذر خواهی کردن	
petition (‘ärižé)		عريضه
i.e. in order to miss	محض خالی نبودن -	
no opportunity; to run no risk (of refusal) (mä ^h ž-e xali nä-budän-e ‘ä.)		
glory, power, honour (‘ezzüt)		عزت
dismissal (‘äzl)		عزل
dear (‘äziz)		عزيز
difficulty; hardness (‘osrät)		عسرت
lovers (‘oššaq, pl. of عاشق)		عشاق
love (‘ešq)		عشق
afternoon (‘äšr)		عصر
druggist (‘ätṭar)		عطار
thirst (‘ätüş)		عطش
thirsty (" kârdé)	عطشان = کرده -	

reflexion, reflected image (°äks)	عکس
the opposite way (°äks-e rah)	راه -
to photograph (برداشتن)	گرفتن -
causes, reasons (°eläl, pl. of علت)	علل
standart, banner (°äläm)	علم
standart-bearer (" -dar)	دار -
science (°elm, pl. °olum)	علم
scientific	ی -
sick (°älil)	علیل
purposely (°ämdän)	عمدا
life (time), age (°omr)	عمر
action; practice (°ämäl)	عمل
to come about; to be realized (be-°ämäl där amädän)	پ - در آمدن
workers (°ämälé, pl. of °amel)	عمله
to effect, to carry through (°ämäli k.)	عملی کردن
generally (°omumi, -än)	عمومی ، عموماً
reins (°enan)	عنان
chaos, anarchy (-gosixtägi)	- کسبختگی
title (°enwan)	عنوان
by way of; as (be-°enwan-e)	پ -
factors (°äwamel, pl. of °amel)	عوامل
to exchange (°ewüz k.)	عوض کردن
instead of (°ewüz-e)	عوض
in exchange for (där °e.)	در -

obligation	(^o ohdé)	عهد
to have to accomplish (a duty)	(bär ^o . daštän)	برداشتن
exactly	(^e einän)	عینا

غ

the most part of them	(ğaleb-e anan)	غالب
dust	(ğobar)	غبار
West, Occident	(ğärb)	غرب
western(er)		غی-
strange, queer		غریب
carelessness, negligence	(ğäflät)	غفلت
slave	(ğolam)	غلام
uprising, uproar	(ğäläyan)	غلیان
grief, sorrow; care	(ğäm)	غم
sad, sorrowful	(" -nak)	غمناک
spoils	(ğäna ^o em, pl. of gänimät)	غنائم
rich	(ğäni)	غنی
other, different	(ğeir)	غیر

ف

to become free of, to finish	(fareğ š. äz)	فارغ شدن از
(a work etc.)		

omen	(fal)	فال
transitory	(fani)	فانی
grievous; horrible	(fäji ^c)	فجیع
sacrifice	(feda)	فدا
above, upon, forward	(fära)	فرا
to forget	(färamuš n.)	فراموش نمودن
France	(füransé)	فرانسہ
to be ready, prepared	(färahäm b)	فراہم بود
decrepitude	(färtuti)	فرتوتی
individual, single, one	(fürd)	فرد
every one		— فرد مردم
to-morrow	(färda)	فردا
to send	(ferestadän)	فرستادن
1 färsäng = about 5000 m		فرسنگ
opportunity	(foršät)	فرصت
command, order	(fürman)	فرمان
sovereign	(" -räwa)	— روا
dominion; government	-räwa ² i)	— روائی
European	(frängi)	فرنگی
set-back, break-down	(foru-r.)	فرو ریختگی
to pour out; to remove		فرو ریختن
to alight; to fall	(forud a.)	فرو آمدن
splendour, brightness	(foruğ)	فروع

culture; education (färhäng)		فرهنگ
to lament; to cry out (füryad z.)		فرياد زدن
deceit / to deceive (ferib d.)		فريب، - دادن
to squeeze (fešordän, fešar)		فشردن
virtues, excellencies (fäzayel)		فضايل
superiority, excellence (fäzıl)		فضل
excellence, perfection (füzilät)		فضيلت
at present	{fe ⁶ län}	فعلا
deprivation, loss; want (foqdan)		فقدان
poverty	(fäqır)	فقر
only	(fäqüt)	فقط
poor	(fäqır)	فقير
to think	(fekr k.)	فكر كردن
such a one, X	(folan)	فلان
pepper	(felfel)	فلفل
'pepper-and-salt-coloured' = ash-coloured (f.-nümäki)		- نمکی
firmament	(fäläk)	فلك
'heaven-beaten' = unfortunate		- زده
urgent, pressing (futi)		فوتی
to give to understand		فهمانیدن
to understand	(fähmidän)	فهمیدن
for instance	(fil-mäsäl)	في المثل

to think, to suppose	(qa ² el)	قائل بودن، شدن
able, worthy etc.	(qabel-e)	قابل
trustworthy	(q.-e e ^c temad)	- اعتماد
noticeable, considerable	(q.-e täwäjjoḥ)	- توجه
capacity, skill	(qabeliyät)	قابلیت
law	(qanun, pl. qüwanin)	قانون
fundamental law	(q.-e äsasi)	- اساسی
tomb	(qäbr)	قبر
power; side; influence	(qebäl)	قبل
before (this)	(qäbl äz-in)	قبل از این
acceptance	(qäbul)	قبول
kind, sort, manner	(qäbil)	قبیل
stature	(qädd)	قد
measure, rank, worth	(qädr)	قدر
power	(qodrät)	قدرت
step	(qädäm)	قدم
ancient, former	(qädim)	قدیم
stability	(qärar)	قرار
contract	(" -dad)	- داد
to stand, to be (a building etc.)		- گرفتن
belonging to Qoreis (the Prophet's tribe)		قرشی = قریشی

debt	(qürz)	قرض
century	(qärn)	قرن
part, division; lot	(qesmäť)	قسمت
army / military	(qošun, -i)	قشون (ی)
intention, purpose	(qäşđ)	قصد
with a view to	(be q.-e)	بـ
Qäşr-e Golestan, a palace at T.		قصر گلستان
story	(qeşşé)	قصه
judgement, opinion	(qäzawät)	قضاوت
affairs, cases	(qäzaya, pl. of قضیه)	قضایا
affair, case, news	(qäziyüt)	قضیه
piece	(qät ^é)	قطعه
abyss	(qä ^r)	قعر
pen-case	(qälämdan)	قلمدان
empire; sphere	(" rau)	قلمرو
Qom, city between Tehran and Eşfähan		قم
powers, forces	(qowa, pl. of qowwa)	قوا
box	(quťi)	قوٹی
saying, utterance	(qoul)	قول
according to the dictum of	(be-q.-e)	بـ
violent	(qähri)	قہری
scissors	(qeici)	قیچی
fetter; confinement	(qeid)	قید

palace	(kax)	کاخ
work; affair; business	(kar)	کار
to deal with		— (ای) داشتن به
worker	(kargär)	— گَر
	(doulät-e kargäri = Labour Governm.)	
to use	(be-kar bordän)	ب — بردن
to be of use	" x.)	ب — خوردن
to be used	" r.)	ب — رفتن
Karakhan, formerly Soviet Vice Foreign Minister (after 1926)		کاراخان
caravan	(karwan)	کاروان
caricature	(karikatur)	کاریکاتور
paper	(kağaz)	کاغذ
sufficient	(kafi)	کافی
goods and chattels	(kala)	کالا
successful	(kam-räwa, -yab)	کامروا، کامیاب
to sleep	(kopé gozaštän)	کپه گذاشتن
kädxoda, sheriff		کدخدا
like this, such	(like) (kä-za)	کذا
uneasiness	(kesalät)	کسالت
acquisition	(käs)	کسب
war-ship	(kesti-e jängi)	کستی جنگی

to be disclosed	(küşf š.)	کشف شدن
country	(kešvär)	کشور
government	(" -dari)	داری -
conqueror	(" -gošay)	گشای -
to suffice	(kefayät k.)	کفایت کردن
like, similar	(kofw)	کفو
all, the whole	(koll)	کل
totally	(be-kolli)	ب - ی
help, aid	(komäk)	کمک
few, less / gradually		کم / کم کم
being complete; perfection	(kämäl)	کمال
i.e.the Anglo-Iranian Oil Co.		کمپانی نفت
(kompani-e näft-e jonub)		جنوب
to throw aside	(kenar ändaxtän)	کنار انداختن
allusion	(kenayät)	کنایت
allusive	(kenayé-amiz)	کنایه آمیز
to cut (thread of life)		کوتاه کردن
short-sightedness	(kuté-bini)	کوتاه بینی
street	(kucé)	کوچه
child(hood)	(kudäk(i))	کودک(ی)
effort	(kuses)	کوشش
to strive, struggle	(kusidän)	کوشیدن
to bruise, to crush	(kuftän)	کوفتن
old, ancient; worn	(kohän)	کهن

bag	(kisé, s. . . سر و کيسه)	کيسه
portfolio (kif)		کيف
hatred	(kiné)	کينه

گ

cow	(gaw)	گاو
sometimes	(gah (be-gah))	گاه (بگاہ)
	(gozastän s. gozäštän)	گذاشتن
to let pass; to get along		گذراندن
	(gozärändän)	
to cover (way)	(üz zir-e pa g.)	از زیر پا -
to put, place, set; to permit		گذاشتن
	(gozäštän, gozar)	
to pass by	(g. üz)	- از
gone, past	(gozäšté)	گذشته
apart from	(g. üz)	- از
to strive, to aspire (after)		گرائیدن به
	(gera'idün bé)	
high-priced; heavy	(geran)	گران
	(gärdidän s. gäštän)	گردیدن
hungry	(gorosné)	گرسنه
seized, engaged	(gereftar)	گرفتار
imprisonment; engagement (-i)		- ی
pledge	(gerou)	گرو
pawning, forfeits	" -käši)	- کسی

group	(goruh)	گروه
knot; obstacle, difficulty	(gereh)	گره
to flee	(gorixtän, goriz)	گریختن، گریز
to leave, to quit	(gozardän)	گزاردن
chosen; excellent	(gozidé)	گزیده
to break, to tear	(gosixtän, gosel)	گسیختن
to open	(gošadün, gošay)	گشادن
to turn, to become;		گشتن
to walk about	(gäštän, gärd)	
	(gošudän s. gošadün)	گشودن
conversation	(goftägu)	گفتگو
throat, gullet	(gälu)	گلو
gelim = carpet without pile		گلم
i.e. to save one's skin		— خویش را از آب کشیدن
to pass the proper bounds,		از — خود پای فراتر
to offend against a.p.		نهادن
	(äz g.-e xrod pay fära-tär nehadän)	
to commission, entrust with		گماشتن، گمار
	(gomastän, gomar)	
to believe	(güman k.)	گمان کردن
guilty, culpable	(gonah-kar)	گناهکار
to place	(gonjanidän)	گنجانیدن
quinine	(gené-gené)	گنه گنه
witness, testimony	(güwah)	گواه
to take to witness, to invoke		— آوردن، گرفتن
	(g. awordän/gereftän)	

gap, cleft	(goudal)	گودال
ear	(guš)	گوش
to listen	(" dadän)	دادن -
nook	(gušé)	گوشه
grass, plant	(giyah)	گیاه
dizzy, confused	(gij)	گیج
custody, arrest	(gir)	گیر

ل

at least	(la äqäll)	لا اقل
latin	(latini)	لاتینی
necessary	(lazem)	لازم
consequence, result	(lazemé)	لازمه
nest	(lané)	لانه
lip	(läb)	لب
clothes	(lebas)	لباس
regard, respect	(lehaz)	لحاظ
in regard to	(äz l.-e)	از -
moment	(lähzé)	لحظه
to shiver, to tremble	(lürzidän)	لرزیدن
army (division)	(läsgür)	لشکر
military		ی -
to hurt	(lätmé z. bé)	لطمه زدن به

curse him !	(lū ^c nāt bür u)	لعنت بر او
abolition, annulment	(lägw)	لغو
bit, morsel	(loqmé)	لقمه
but	(laken)	لكن
blot, blemish	(läké)	لكه
jug	(luläng)	لولنگ
tube	(lulé)	لوله
roll of paper	(l.-ye kağaz)	— کاغذ
pound sterling	(liré)	لیره
licence; master's degree	(lisans)	لیسانس
fibre	(lif)	لیف
i.e. a sort of soap-bag used by the masseur in the bath	(l.-e hāmam)	— حمام
to wash and soap	(l. o şabun z.ن)	— وصابون زدن
but	(likän = laken)	لیکن = لكن

f

to check mate; to amaze	(mat k.)	مات کردن
serpent	(mar)	مار
dummy	(" -cubé)	— چوبه
'what is above', superior	(ma fouq)	ما فوق
property	(mal)	مال
charged, ordered	(mä ² mur)	مأمور
obstacle; hindering	(mane ^c)	مانع

like	(manänd-e)	مانند
desperate, hopeless	(mä'yus)	مأیوس
war, battle	(mobaräzé)	مبارزه
to rest on	(mobtäna b. bär)	مبتنا بودن بر
foundation, fundamentals	(mäbna)	مبنا
doubtful, obscure	(mobhäm)	مبهم
firmness	(mätanät)	متانت
astonished, stupefied, wondering	(motäheiyer)	متحیر
angry	(motägeiyer)	متغیر
dispersed	(motäfürreq)	متفرق
to divert from	(motäqa'ed k. bé)	مبتقاعد کردن (به)
attentive	(motäwäjgeh)	متوجه
example	(mesal)	مثال
like, as	(mesl-e)	مثل
opportunity; leisure	(mäjal)	مجال
forced	(mäjbur)	مجبور
channel	(mäjra)	مجرا
to execute	(mojri d.)	مجری داشتن
embodied, incarnate	(mojässäm)	مجسم
allowing	(mojävwez)	مجوز
conservative	(mohafez'é-kar)	محافظة کار

to be in want (need) of (mohtaj budän bé)	محتاج بودن به
limited to (mähdud bé)	محدود به
confidential, secret(ly) (mährämané)	محرمانه
only for, merely at (mähž-e)	محض
to certify, to make certain (mohäqqäq k.)	محقق کردن
to fasten; to strengthen (mohkäm s.)	محکم ساختن
to condemn, to sentence (mähkum k.) condemnation (mähkumiyät)	محکوم کردن محکومیت
free, independent (moxtar)	مختار
abandoned (mäxzul)	مخدول
especially (mäxşuşän)	مخصوصا
centre, pivot (mädar)	مدار
statesman (" -e k.)	- کشور
always (modam)	مدام
space of time (moddät)	مدت
aid, support (määdäd)	مدد
cemetery (mädfän)	مدفن
plaintiff; pretender (moddä ^e i)	مدعی
negotiation (mozakeré)	مذاکره
religion, denomination (mäzhäb)	مذهب

steps, grades, degrees (märateb)		مراتب
to return (from a journey)		مراجعت کردن
	(moraje ^e ät k.)	
degree, stage	(märhälé)	مرحله
deceased, late	(märhüm)	مرحوم
permitted to leave (moräxxüş)		مرخص
overthrowing men (märd-äfkän)		مرد افکن
humane, philanthropic (m.-dust)		مردم دوست
dead; corpse	(mordé)	مرده
washer of the corpse (m.-šur)		- شور
region	(märz)	مرز
spiritual guide, master (moršed)		مرشد
bird	(morg)	مرغ
death	(märg)	مرگ
excellences (mäzaya, pl. of müziyé)		مزایا
day-labourer (mozdur)		مزدور
problems (mäsa ³ el, pl. of mäsa ³ älé)		مسائل
favourable (mosa ^e ed)		مساعد
journey (mosaferät)		مسافرت
to neglect (mosamehé k.)		مسامحه کردن
equal (mosawi)		مساوی
responsibility (mäsa ³ uliyät)		مسئولیت

drunk, intoxicated	(mäst)	مست
colony	(mostä ^c märe)	مستعمرة
directly	(mostäqim(ün))	مستقيماً، مستقيماً
poor, miserable	(mostmänd)	مستمند
mosque	(mäsjed)	مسجد
scorn, mockery	(mäsxüre)	مسخره
Moscow	(mosku)	مسکو
way, path, method; ideology	(mäsläk)	مسلك
(party) comrade	(häm-mäsläk)	هم -
certain	(mosälläm)	مسلم
Christendom; Christianity	(mäsihiyät)	مسيحيت
customer	(moštäri)	مشتري
rubbing, shampooing	(moštmali)	مشمالي
East, Orient	(mäšreq(zämin))	مشرق (زمین)
stipulated, conditional	(mäšruṭ bé)	مشروط به
on the condition that	(m. bär in-ké)	- براینکه
busy; occupied (with)	(mäsgul)	مشغول
difficult	(moškel)	مشکل
difficulties	(moškelat)	- ات
meaning, sense	(mešdaq)	مصدق
Egypt	(meşr)	مصر

welfare; interest; affair	(mäslähät)	مصلحت
to keep back, to refuse	(možayäqé)	مضايقه داشتن
ridiculous	(možhek)	مضحك
detrimental	(možerr)	مضر
press	(mäṭbu'at, pl.)	مطبوعات
banished, exiled	(mäṭrud)	مطرد
subject, matter	(mäṭlāb)	مطلب
sought-after, desired	(mäṭlub)	مطلوب
safe, certain	(motmä'en)	مطمئن
means of living	(mä'aš)	معاش
to be accustomed	(mo'tad b.)	معتاد بودن
to believe, suppose	(mo'täqed b.)	معتقد بودن
considerable	(mo'täna(bé))	معتنا (به)
miracle	(mo'jez(é))	معجز (ه)
known	(mä'lum)	معلوم
sense, meaning	(mä'na, mä'ni)	معنا، معنی
intrinsic; spiritual	(mä'nüwi)	معنوی
fixed	(mo'äyyän)	معین
haughty	(mäğrur)	مغرور
Mongol	(moğul)	مغول
detailed	(mofäşşäl)	مفصل
meaning	(mäfhum)	مفهوم

opposite	(moqabel)	مقابل
vis-à-vis; on the other hand		در -
article	(mäqalé)	مقاله
to resist, oppose (moqawämät k.)		مقاومت کردن
quantity	(meqdar)	مقدار
scissors	(meqraž)	مقراض
purpose; desired (mäqşud)		مقصود
perhaps; except (mägär)		مگر
considerations, reflections (pl.)	(molahezät)	ملاحظات
meeting, conference (molaqat)		ملاقات
mild, soft	(molayem)	ملايم
nation	(mellät)	ملت
fellow-traveller (of a prince)	(moltüzem-e rekab)	ملتزم ركب
followers, attendants (moltäzemin)		ملتزمين
to become aware of (moltäfet š.)		ملفت شدن
to be nationalized (melli š.)		ملی شدن
to delay (momažtelé k.)		مباطله کردن
possible (momken)		مکن
country, empire	(mämlükät)	مملکت
accordance; connection (monasäbät)		مناسبت
in accordance with (be m.-e inké)		ب - اینکه

to extend (monbüset k.)	منبسط کردن
to be published (montäšer ž.)	منتشر شدن
to wait (for) (montüzer b.)	منتظر بودن
P. Mendès-France (French Prime-Minister in 1954/55)	مندس فرانس
dwelling (mänzel)	منزل
to dwell (m. kärdän, daštän)	کردن، داشتن
principle, origin, source (mänša ²)	منشاء
corresponding to (montäbeq bé)	منطبق به
orderly, regular (monäzzäm)	منظم
point of view (mänzur)	منظور
in my opinion (mänzur-äm äz)	از من
affluent (monä ^c äm)	منعم
to be in accordance with; to agree with (mowafeq budän ba)	موافق بودن با
influential (mo ³ ässer)	مؤثر
cause; causing (mujeb(e))	موجب
preliminary conditions (- at)	شرایط
existing; present (moujud)	موجود
ant (mur)	مور
successful (mowäffäq)	موفق
occasion, season, (proper) moment (mouqe ^c)	موقع
present, gift (mouhebät)	موهبت

skill	(mäharät)	مهارت
guest	(mehman)	مهمان
banquet, invitation (-i)		ب -
to be prepared (moheiya g.)		مهيا كرديدن
wine	(mei)	مى
middle, among	(mian)	ميان
to appear	(bé m. amädän)	ب - آمدن
heritage	(miras)	ميراث
scribe	(mirza)	ميرزا
facilitated, attainable (moyässär)		ميسر
Milton (the English poet)		ميلتون
fruit	(miwé)	ميوه

ن

villainy	(nabekari)	نابكارى
impotence, weakness (natüwani)		ناتوانى
nail	(naxon)	ناخن
discontented	(naraži)	نا راضى
insufficiency (naräsa' i)		نا رسائى
discontent	(narezäyät)	نا رضایت
inadmissible	(naräwa)	ناروا
tenderness	(naz)	ناز
to be revealed (nazel š.)		نازل شدن

improper, unsuitable	(naseza)	
unknown; ignorant	(našenas)	ناشناس
failure; misfortune	(nakami)	ناکامی
to be forced to	(nagozir g.bé)	ناگزیر گهستن به
suddenly	(nagāhan)	ناگهان
name	(nam)	نام
to speak about	(- i bordän äz)	نام بردن از
to name	(namidän)	نامیدن
oil-cake	(nan-e rougän)	نان روغن
dinner	(nahar)	ناهار
'substitute of the pilgrimage' (for a sick person etc.)	(nayeb oz-ziaré)	نایب الزیاره
conclusion, result	(nätijé)	نتیجه
mode, manner	(nä ^h w)	نحو
at first	(näxost)	نخست
élite	(noxbāgan, pl. of noxbé)	نخبگان
pea; pill	(näxud)	نخود
lit. 'pea of any soup' = jack-of-all-trades	(n.-e hämé aš)	همه آش
indigence, poverty	(nädari)	نداری
lean, thin	(nezar)	نزار
near	(näzdik)	نزدیک
with regard to	(nesbät bé)	نسبت به

credit	(näsyé)	نسیه
to show, demonstrate, prove	(nešan d.)	نشان دادن
to sit	(nešästän, nešin)	نشستن و نشین
nešab: a certain estate, for which a tax is paid		نصاب
to reach a satisfactory measure (bé hädd-e n. räsidän)		به حد - رسیدن
justice, equity	(näšäfät)	نصفت
equitable	(äz ru-ye n.)	از روی -
part, fortune, lot	(näšib)	نصیب
arrangement, order	(nezam)	نظام
military	(" -i)	ن -
sight, view	(näzär)	نظر
with regard to	(äz n.-e)	از -
in my opinion	(be-näzür-äm)	ب - م
order, arrangement; poetry	(näzm)	نظم
(opp. to näsr = 'prose')	نشر = 'prose'	
benefaction; comfort	(ne ^c mät)	نعمت
mineral oil, petroleum	(näft)	نفت
person	(näfär)	نفر
influence	(nofuz)	نفوذ
to penetrate, to influence	(" k.)	نکردن -
proscription, extinction	(näfy)	نفی
to engrave	(näqš n.)	نقش نمودن
plan, model	(näqšé)	نقشه

to report	(näql k. üz)	نقل کردن از
marriage	(neka <u>h</u>)	نکاح
point, topic	(nokt <u>é</u>)	نکته
to glance at	(negah k. bé)	نگاه کردن به
preservation	(" -dari)	— داری
to look at	(negäristän bé)	نگریستن به
to be visible	(nemayan b.)	نمایان بودن
salt	(nä <u>m</u> äk)	نمک
model, specimen, example	(nemun <u>é</u>)	نمونه
documents	(newestejat)	نوشتجات
to drink	(nušid <u>ä</u> n)	نوشیدن
Nuširwan "the Just", a Sasanian king in whose reign (531-78 A.D.)		نوشیروان
mad was born		Moham-
sort	(nou ^e)	نوع
servant	(nouk <u>ä</u> r)	نوکر
Nehru, the Indian Prime-Minister		نهرو
movement; reform	(nä <u>h</u> zät)	نهیضت
supplication	(niaz)	نیاز
Nyassaland		نیاسالاند
strength, power	(niru)	نیرو
also	(niz)	نیز
good, propitious	(niku)	نیکو

depilatory	(wajebi)	واجبی
to arrive, enter	(ward š.)	وارد شدن
to import	(" k.)	کردن -
inverted	(wajgun)	واژگون
to overthrow	(" š.)	شدن -
evident	(wazeh)	واضح
in fact	(waqe ^c än)	واقعا
event, occurrence	(waqe ^c é)	واقعه
to be informed of	(waqef b. bé)	واقف بودن به
to give to	(wa-go ^z ar k. bé)	واگذار کردن به
wa-llah = by God !		والله
concerning	(wä-ämma)	واما
span	(wäjüb)	وجب
piece by piece	(w. be-w.)	بوجب -
conscience	(wejdan)	وجدان
cheeks	(wäjnat, pl. of wäjné)	وجنات
existence	(wojud)	وجود
'to find existence', to come about	(wojud yaftän)	یافتن -
fright; wildness; solitude	(wähšüt)	وحشت
to be frightened	(w.k.)	کردن -
to practise	(wärzidän)	ورزیدن

and if not, otherwise (wür-né)	ورنه
entrance, entering; arrival (worud)	ورود
Ministry (of War) (wezarät-e j.)	وزارت جنگ
blowing (of the wind) (wäzeš)	وزش
minister (wäzır)	وزیر
Minister of the Interior (w.-e daxelé)	- داخله
Minister of the Palace (w.-e dārbar)	- دربار
(w.-e kešwār = w.-e daxelé)	- کشور
means (wäsilé)	وسيله
by means of (be-wäsilé-ye)	ب-ء
executor (of a will etc.) (wäšiy)	وصی
situation, condition, manner (wäz ^c)	وضع
to be put up (w. šodän/gäštän) (s. sār o w.)	- شدن مگشتن سر و -
duties, obligations (wäzayef) (pl. of wäzifé (وظیفه))	وظایف
faithful, true (wäfa-dar)	وفادار
time (wäqt)	وقت
when (wäqti-ké)	وقتیکه
since (äz " ")	ز -
happening, occurrence (woqu ^c)	وقوع
knowledge of (woquf bār)	يقوف بر
deputy, member of parliament; proxy (wäkil, pl. wokäla)	کیل

otherwise;and if not (wä gär-né)		وگر نه
to let loose (or:go),to release	(wel k.)	ول کردن
but	(wäli)	ولی
or	(wä-ya)	ویا
a place full of ruins (wirané)		ویرانه
vagabond	(weilan)	ویلان
Weilan od-Doulé (lit.'Vagabond of the Empire')		- الدوله
Weilan ol- ^c Olüma (lit.'Vaga- bond of the theologians')		- العلما

ه

every-where	(här-koja)	هر کجا
everybody	(" -käs)	- کس
never	(" -gez)	- گز
to fear	(herasidän)	هراسیدن
confusion,disorders,chaos	(härj o märj)	هرج و مرج
being	(hästi)	هستی
week	(häfté)	هفته
ruin,destruction	(hälak)	هلاک
also	(häm)	هم
fellow-traveller	(" -rah)	- راه
along with	(" " ba)	- با

such like	(hämcu)	همچو
colleague, comrade	(häm-qāṭar)	قطار -
collaborator	(" -kar)	کار -
compatriot	(" -wāṭān)	وطن -
the same	(häman)	همان
exactly so, as	(" -ṭur ké)	طوره -
always	(hämwaré)	همواره
Hend = India		هند
Indo-China	(hend-o-cin)	وچین -
thick; abundant	(hängoft)	هنگفت
still, yet, even now	(hänuz)	هنوز
air, climate; desire	(häwa)	هوا
desire, lust	(häwäs)	هوس
prudence, intelligence	(hušmändi)	هرشمندی
prudence, cautiousness	(hušyari)	هرشیاری
aspect	(hei'ät)	هیئت
nothing, nobody	(hic-kodam)	هیچکدام
in no form, manner	(" -guné)	هیچگونه

ی

or / either .. or	(ya/ya..wä-ya)	یا .. یا ویا
pack-horse	(yabu)	یابو
post-horse	" -ye capari)	سچا پاری
memory	(yad)	یاد
to remember	(y. awordän)	آوردن -

to forget	(äz y. bordän)	از - بردن
in memory of	(bé y.-gari-e)	به - گاری
to find	s. dār-yaftän	یافتن
collar	(yāxé)	یخه
to take by the collar	(y.-ye kási-ra gereftän)	— کسی را گرفتن
i.e., that is	(yü ^é ni)	
certainty; sure	(yāqin)	یقین
to be sure	(" d.)	— داشتن
all at once	(yäk-baré)	یکباره
" " "	(" -däf ^é é)	یکدفعه
to end	(" -süré k.)	یکسره کردن
soft, gentle; furtive	(yäwaš)	یواش
softly; by stealth	(" äki)	یواشکی
assault, attack	(yureš)	یورش
Greek	(yunani)	یونانی

بیا ! دنیا نمی‌ارزد ... باین پرهیز و این دوری ،
فدای لحظه‌ای شادی کن این دنیای هستی را !
لبت را بر لبم بگذار کز این ساغر پر می
چنان مستت کنم تا خود بدانی قدرمستی را !

ترا افسون چشمانم زره برده است و میدانم
که سر تا پابسوز خواهشی تیدار میسوزی ،
دروغ است این اگر ؟ .. پس آن دو چشم راز گویت را
چرا هر لحظه بر چشم من دیوانه میدوزی ؟

بهار ۱۳۳۴ تهران

دعوت

ترا افسون چشمانم زره برده است و میدانم
چرا بیهوده میگوئی : « دل چون آهنی دارم » ؟
نمیدانی ... نمیدانی ... که من جز چشم افسونگر
در این جام لبانم ... باده مردافکنی دارم .

چرا بیهوده میکوشی که بگریزی ز آغوشم ؟
از این سوزنده تر هرگز نخواهی یافت آغوشی ؟
نمیترسی ... نمیترسی ... که بنویسند نامت را
بسنگ تیره گوری ... شب غمناک خاموشی !؟

یاد آر آن زن ... آن زن دیوانه را که خفت
یکشب بروی سینه تو مست عشق و ناز؛
لرزید بر لبان عطش کرده اش هوس
خندید در نگاه گریزنده اش... نیاز؛

لبهای تشنه اش بلبت داغ بوسه زد؛
افسانه های شوق ترا گفت بانگاه؛
پیچید همچو شاخه پیچک به پیکرت
آن بازوی برهنه او در فروغ ماه؛

آن قصه های عشق که خواندی بگوش او
دردل سپرد و هیچ ز خاطر نبرده است .
اکنون بگوچه مانده... از آن سوز و اشک و آه
در گوردل که مدفن آن عشق مرده است !

با آنکه رفته ای و مرا برده ای زی یاد ،
میخواهمت هنوز و بجان دوست دارم ؛
ای مرد ... ای فریب مجسم بیا که باز
بر سینه پر آتش خود بر فشارم .

مهر ۱۳۳۳ - تهران

حضورت

از من رمیده‌ای و من ساده دل هنوز
بی مهری و جفای تو باور نمیکنم!
دل را چنان بمهر تو بستم که بعد از این
دیگر هوای دلبر دیگر نمیکنم.

رفتی و با تو رفت مرا شادی و امید،
دیگر چگونه عشق ترا آرزو کنم؟
دیگر چگونه مستی یک بوسه ترا
در این سکوت تلخ و سیه جستجو کنم؟

و اقتصادی خود نظام و شیوه زندگی ای ایجاد کرد که آنرا دموکراسی غربی می نامیم، شرق نیز باید امروز دموکراسی خاصی موافق با استعداد و مصلحت خود پایه گذاری کند .

در شرق، کشورهایی که از راهنمایی مردانی مردم دوست و خردمند بی نصیب اند، آینده مبهمی در پیش دارند. اینان باید با انتظار به نشینند تا سیر زمانه آنانرا به جلو بکشاند، و در این کشش قهری چه بارها که سر آنان به سنگ خواهد خورد .

دی ۱۳۳۸

دیگر، نمی‌توان اطمینان داشت که غبار استبداد آینه‌ها را از درخشش باز ندارد، یا بعضی از آینه‌ها را لکه سودطلبی و خودپرستی و کوته‌بینی نپوشانیده باشد. از این رو، منظورم از نخبگان و روشن بینان کسانی هستند که دلی آگاه و نظری بلند دارند و چاره‌جویی آنان محدود باین نیست که کلیم خویش را از آب بکشند؛ و گرنه داشتن دیپلم و لیسانس و عنوان «روشنفکری» و «تحصیل کردگی» به تنهایی کفایت نمی‌کند.

در وضع کنونی کشورهای شرق، چراغداران قوم، همانگونه که می‌توانند روح خیر را مجسم کنند، نیز می‌توانند تجسم دهنده روح شر باشند؛ یعنی سوداگران حطاطها و نابخاریها و شقاوتها گردند؛ بمصدق این شعر سنائی: چودزدی با چراغ آید گزیده‌تر بود کالا.

شرق، اگر طالب دموکراسی است، باید جسارت و دلیری ورزد، باید از تقلید ناروا به پرهیزد و بیمی نداشته باشد که ظواهر عاریتی دموکراسی فرنگی را از دست بدهد. نخست باید پایه‌های دموکراسی را محکم سازد، و همانگونه که برنامه برای ساختن راه و سد طرح می‌کند، نقشه دموکراسی را در کشور به پردازد و مرحله بمرحله به اجرا درآورد. این کار شهامت و هوشمندی و ایثار بسیار می‌خواهد و توفیق آن مشروط باین است که بلند پروازی زورمندان و اسلحه‌داران در آن میانه بهانه‌ای برای ترکتازی نیابد.

همانگونه که دو قرن پیش، اروپا بر حسب وضع فرهنگی و اجتماعی

دلزده و بیزار می‌سازد که بیم آنست که یکباره از دموکراسی امید
برگیرند .

پس چاره چیست؟ چه راهی را باید در پیش گرفت که هم منطبق با
احتیاجات و امکانات مردم شرق باشد و هم سرانجام به دموکراسی
به پیوندد؟ پاسخ دادن باین سؤال آسان نیست . بنظر من ، سرنوشت
دموکراسی در کشورهای مشرق‌زمین بدست روشن بینان و باخبران هر
کشور است . اگر در مملکتی تعداد این گروه به حد نصاب رسید و از
قابلیت و ایمان بهره‌مند بودند، آنگاه می‌توان به آینده دموکراسی در
آن مملکت امید بست اینان باید چون آئیندای باشند که وجدان
ملی مردم خود را در خویش پرتو افکن سازند . زیرا می‌دانیم که اکثریت
مردم شرق بآن درجه از بلوغ فکری نرسیده‌اند که مصححت خود را
با سانی تشخیص دهند . لیکن هر کشوری را وجدانی ملی است ،
تمیزی که نه از فرد ، نه از گروهی خاص ، بلکه از جامعه سرچشمه
می‌گیرد؛ و نخبگان هر کشور آئینه دار و ترجمان آنند . جامعه شرق
دوران تحولی را طی می‌کند ، چون کاروانی که باید از رودخانه خروشان
بگذرد . ترك شیوه گذشته و پذیرفتن آئینی نو که بادیای امروز ساز-
کار باشد ، همواره باتکانه همراه است . هوشیاری و متانت بسیار باید
که این تکانه موجب فرو ریختگی نگردد . من اطمینان ندارم که در
همه کشورهای شرقی روشن بینانی باشند که بتوانند وجدان ملی ،
یعنی اراده و احتیاج و مصححت ملت خود را پرتو افکن سازند . از سوی

حکومت، نوعی شیوه زندگی اجتماعی است. این بس نیست که دستگاه فرمانروائی با سلوب «دمو کرتیک» پی افکنده شود، باید وجدان دمو کرتیک در جامعه پدید آید، باید فرد فرد مردم تربیت دمو کراسی را بیاموزند و بدان خو گیرند، چون مرغی که دست آموز می شود.

بگذریم از یکی دو نمونه، مانند هند، که بر اثر وضع خاص خود، در قلمرو دمو کراسی تا حد زیادی بجلو رفته اند، گرچه در این کشورها نیز آینده دمو کراسی نامطمئن است. در سایر سرزمین های شرق صورتک هائی را که بنام سازمان «دمو کراتیک» با خط و خال آراسته اند، کسی را فریب نمی دهد. اینان مارچوبگانی هستند که تن به شکل مار کرده اند و چه از نظر صوری و چه از نظر معنوی تا به سر منزل دمر کراسی فرسنگها راه درپیش دارند.

این بمعنای آن نیست که شرق هیچگاه به دمو کراسی نخواهد رسید؛ قصد انکار آزادی که بزرگترین موهبت زندگی، یا نفی دمو کراسی که مطلوب ترین نوع کشورداری است، نیز در میان نیست. حرف بر سر این است که اگر شرق دمو کراسی می خواهد، باید نخست پایه های آنرا استوار سازد؛ و گرنه بنائی که بر شن قرار گیرد، بوزش بادی بر سر ساکنانش فرود خواهد آمد. تقلید کاریکاتووار از ظواهر فرنگی، چنانکه دیده ایم، نه تنها بی حاصل بلکه زیان آور بوده است. این تقلید، ارکان دمو کراسی، یعنی آزادی و عدالت و برابری را بصورت مسخره و پوچ و دست نیافتنی در نظر مردم مجسم می دارد و آنرا چنان

بی نصیب نمی‌دارد. شرق یا دچار هرج و مرج بوده است و یا اسیر پنجه استبداد و هیچ‌گاه فرصت نیافته است که طعم عدالت و شکفتگی و نظمی که همراه با آزادی است بچشد. بنابراین آنرا نمی‌شناسد. آزادی در شرق تنها به مفهوم رهایی از قید استعمار و استثمار بیگانگان شناخته شده، و حال آنکه این یک‌بند است (گرچه بندی کران)؛ شرق بند های دیگری بر پای دارد که باید بکسلد تا بتواند به آزادی برسد؛ بند فقر، بند جهل، بند اوهم و تعصب ... شرق کوشیده است تا از راهی درست عکس راهی که غرب در پیش گرفت، بدمو کراسی برسد. غرب، به گفته نهر و نخست انقلاب صنعتی و اقتصادی کرد، سپس بهدمو کراسی گرائید. شرق خواسته است نخست دمو کراسی را پایه گذارد و سپس به نهضت صنعتی و اقتصادی دست بزند.

از وجود برابری و عدالت، در بسیاری از کشورهای مشرق زمین، بدشواری می‌توان نامی برد. هنوز گودال عمیقی منعمان را از مستمندان جدا می‌دارد. هنوز برخورداری از نعمت‌های خداداد کشور بر همان مبنا است که در اروپا سالیان دراز پیش از طلوع دمو کراسی بود. امتیازهای تباری و طبقاتی و عوامل دیگری چه بیرونی و چه درونی مانع بوده است که مرز حق تعیین کرد و زمینه مطمئن و ثابتی برای اعمال آن آماده شود. این وضع، خود سنگ بزرگی بر سر راه دمو کراسی است؛ بدون تحول اقتصادی، تحول اجتماعی پدید نمی‌آید، و بدون تحول اجتماعی استقرار دمو کراسی امکان ناپذیر خواهد بود. دمو کراسی گذشته از طرز

اکنون به بینیم که چرا دموکراسی غربی به طبع شرق سازگار نبوده است. اولین رکن دموکراسی آزادی است و همه می دانیم که آزادی در شرق با مشکلاتی روبروست. نخست آنکه آزادی را باید خواست؛ برای آنکه چیزی را بخواهیم باید آنرا بشناسیم، به وجود و ارزش آن واقف باشیم و فقدان آنرا احساس نمائیم. احتیاج با آزادی باید طی سالیان دراز در ملتی ریشه بگذارد، نه تنها سنت و عادت گردد، بلکه ضرورتی بشمار رود. و این حاصل نمی شود مگر بر اثر فرهنگ. زیرا اگر قوف بر نعمت آزادی، مشروط بشناسائی آنست، این شناسائی از قبل فرهنگ بدست خواهد آمد. لیکن رشد فرهنگ در جامعه ای میسر است که حد اقل معاش و امنیت و کار برای مردم فراهم گردیده باشد. برای شکم گرسنه و تن برهنه و زندگی همراه با چکنم چکنم ندهنگ مفهومی می یابد و نه آزادی. مردم گرسنه می توانند سر به طغیان بردارند، می توانند خود را از قید اسارت برهانند، ولی هیچ گاه نمی توانند آزادی را حفظ کنند. بدست آوردن آزادی مشکل نیست، نگاهداری آن مشکل است. چه، آزادی باید بصورت نظام و آئینی درآید تا اثر بخش و بارور گردد، و گرنه کار به آشفته گی و خودسری و عنان کسبختگی می انجامد. در شرق هنوز اکثریت بزرگی هستند که غم اول آنان غم کسب لقمه ای نان برای نمردن است. این مردم، طی سالیان دراز عسرت و بیماری و زبونی، کوفته و کبیج شده اند و تکانی که امروز در آنان پدید آمده، رخوت و خواب زدگی آنان را به غلیان و عصیان بدل می کند. این امر آنانرا از توازن روحی و آرامش خیال و سلامت فکری که لازمه برخورداری از آزادی است،

انگلستان می گذشت، هیچ گاه دولت خود را بازخواست نکردند. از اینهم بدتر، رأی دهندگان انگلیسی نتوانستند اعطای استقلال بپند و ملی شدن نفت ایران را بردولت کارگری خود بینخشایند و دیدیم که پس از این دو واقعه حزب کارگر در انتخابات شکست خورد. درمقابل، نه حمله بمصر و نه شکنجه انقلابیون نیاسالاند هیچ يك باعث نگردید که مردم بریتانیا در انتخابات اخیر اعتماد خود را از دولت محافظه کار باز گیرند.

ملت فرانسه که علمدار آزادی بشمار می رفت، از اعطای خود مختاری به تونس و رها کردن هندوچین چنان ناخشنود گردید که «مهندس فرانس» و همکارانش را به خانه نشینی محکوم کرد. امروز نیز با آنکه دنیا پی برده است که جنگ الجزیره ظالمانه است، هنوز هیچ دولتی در فرانسه جرأت نکرده است که نام استقلال آن سامان را بر زبان آورد.

بنظر من، جامعه دموکراتیک، آن جامعه ای نیست که تنها خیر و صلاح خود را در نظر گیرد؛ همه چیز را برای خویش بخواهد؛ مثلاً اموال دیگران را بگیرد و عادلانه بین مردم خود تقسیم کند. اگر دموکراسی اینست، پس بسیاری از کشور گشایان جبار قدیم، حتی مغولان را باید پیشوایان دموکراسی شمرد؛ زیرا بهر جا یورش می بردند ثروت آنجا و غنائم جنگ را از روی نصف و عدالت بین لشکریان خود تقسیم می کردند.

وتعالی برهیچ کس بسته نماند . از این دورتر برویم ، امروز عدالت آنست که توازن و تعادل سالمی در توزیع ثروت ملی پدید آید و حاصل نیرو و استعداد هر کس به بهای عادلانه‌ای تقویم گردد .

دمو کراسی وظیفه دیگری نیز برعهده دارد و آن ایفای رسالت معنوی اوست. دمو کراسی باید زمینه را برای رشد فضائل نیک فراهم سازد؛ جامعه را بسوی اعتلا ببرد و تمدن را برای سیر دهد که اندک اندک خشونت‌ها و زشتیها از روح مردم فروریزد .

بهین دلیل، دمو کراسی غربی را نمی‌توان نمونه و سرمشق داپسندی شمرد. درست است که دمو کراسی در باختر به ایجاد ثبات و نظم و رونق اقتصادی و فرهنگی توفیق یافته، لیکن از لحاظ انسانی و اخلاقی خندان کامروا نبوده است . دوجنگ جهانی گذشته در اروپا، یعنی در کانون دمو کراسی غربی شعله‌ور گردید و همین خود می‌رساند که جامعه غرب از نیروی اخلاقی کافی بی بهره بوده است . رفتار غربیان با مردم مشرق نیز خود گواه دیگری بر نارسائی دمو کراسی غرب است. دمو کراسی غربی از پرورش خوی استعماری و استثمار در مردم خود جلو نگرفته است و همواره اکره داشته است که آرامش و رفاه به شرق راه یابد . او به ملت‌های شرق بهمان چشمی نگریسته است که یونان قدیم به غلامان و رومیان به «بربرها» می‌نگریستند . دمو کراسی غربی چون در قید خود پسندی و سودطلبی ماند نتوانست نظامی دنیا پسند گردد. مثالی می‌آوریم، مردم بریتانیا از آنچه در مستعمره‌های آسیائی و آفریقائی

می آورند و یاواژ کونش می سازند. زیرا مردم منشاء قدرتند. اگر آزادی
تا این پایه عزیز شمرده شده، برای آنست که سرچشمه اصلی دموکراسی
است.

جامعه‌ای که همه افراد خود را آزاد شمرد، باید همه آنها را نیز
برابرداند. منظور از برابری، برابری در اعمال حق و دفاع از حق است؛
و گرنه می‌دانیم که از نظر قابلیت و استعداد، مردم باهم برابر نیستند.
در قانون اساسی بسیاری از کشورها می‌خوانیم که افراد در نظر قانون
همه باهم مساویند. این بخودی خود گرهی از کار نمی‌کشد. باید
امکان استفاده از این برابری موجود گردد، یعنی قانون موافق مصلحت
اکثریت وضع گردد و درست با اجرا درآید.

اگر چنین شد، آنگاه می‌توان گفت که راه بر عدالت گشوده شده
است. عدالت نه تنها بهر کسی امکان می‌دهد که حق خود را بدست
آورد، بلکه او را از گرفتن بیش از آنچه حق اوست باز می‌دارد؛ حدود
وظایف و مسئولیت افراد را معین می‌سازد. بدون شك، عدالت در جامعه
دموکراتیک با دادگری زمان نوشیروان تفاوت بسیار دارد. در زمان
پادشاه ساسانی، برای بذل عدالت همان بس بود که کسی از گلیم خود
پای فراتر نهد؛ فی‌المثل کدخدای ده گاو دهقان را بزور از دستش
نگیرد یا فلان سرهنگ زن زیبای کدخدا را نرباید. عدالت در جامعه
امروز باید آن باشد که نه تنها تسلط مردم بر حق خود مصون بماند،
بلکه شرافت و مرتبه انسانی آنان دستخوش تطاول نگردد و راه پیشرفت

مردم است؛ اعم از دارا و فقیر؛ و قوانینی که وضع می‌شود، بدانگونه است که فقیر در سلطهٔ غنی نماند و همهٔ طبقات بنحو مساوی از آزادی و برابری برخوردار گردند. اینان با کثرت آراء حکومتی انتخاب می‌کنند و این حکومت باید پاسدار آزادی باشد و برابری و عدالت را در جامعه مجری دارد. پس دموکراسی، بی‌وجود آزادی و برابری و عدالت، پدید نمی‌آید. نخست به آزادی پردازیم. دموکراسی معتقد است که همهٔ آدمیان برابر دنیا می‌آیند، یا بقول «میلتون» شاعر انگلیسی «همه تصویر و شبیهی از خدا هستند» این اصلی است که اسلام نیز شناخته است و بین «سید قرشی و سیاه حبشی» تفاوتی نمی‌گذارد و تنها فضیلت و پرهیزکاری را موجب برتری یکی بر دیگری می‌شمارد. چنین مردمی حق دارند که از آزادی برخوردار باشند. آزاد بودن بمعنای آنست که هر کسی بتواند از حق خود بهره‌مند گردد، بی‌آنکه به حق دیگران لطمه بزند. این حق کدام است؟ حق زندگی کردن، حق جستن سعادت و کوشش در بهبود زندگی. پس در جامعهٔ آزاد باید حدود حق تعیین گردد و سازمان عمومی و حکومتی بدانگونه باشد که استفاده از آن را میسر سازد. برای اعمال این حق باید هر کسی امکان آنرا داشته باشد. که آزادانه بیندیشد و اندیشهٔ خود را آزادانه بیان کند و کوشش نماید تا آنچه را که درست می‌داند به عمل درآید. حکومتی که بدست مردم آزاد تشکیل شد، خواه ناخواه، ا. مصلحت و ارادهٔ آنان تبعیت می‌کند. و اگر نکرد یا او را براه راس

تشریفات دمو کراسی بیشتر توجه کرده ایم تا به اصل و جوهر آن، شاید
 ناگزیر گشته ایم که چنان کنیم، ولی در هر حال نتیجه ای که بدست
 آمده است، خشنود کننده نمی تواند بود. ما مردم شرق گمان کردیم
 که بهمان آسانی که اتوموبیل و ساعت و پیانو وارد می کنیم، خواهیم
 توانست که شیوه فرمانروائی و اسلوب زندگی و آئین و قانون را از
 اروپا به کشور خود آوریم. اکنون شرق پس از سالها سرگردانی
 می بیند که به سر منزل مقصود نرسیده است. از روز اول توجه نشده
 که شرق با غرب تفاوت دارد و موجبات روحی و اقتصادی و اجتماعی
 برای قبول آنچه را که در غرب دمو کراسی می نامند، در او فراهم نیست.
 دمو کراسی غربی طریقه ای است که زمینه و اسباب آن طی قرنهای
 گذشته است و بر سه ستون میراث فرهنگی یونانی و لائینی، مسیحیت
 و صنعت استوار می باشد. شرق، چنانکه می دانیم، نه اشتراک مذهب،
 نه اشتراک تمدن و نه اشتراک سازمان اقتصادی و صنعتی با غرب دارد،
 پس عجیبی نیست که نظام عاریتی ثمر مطلوبی در او بیارنیاورده باشد.
 برای آنکه مطلب روشن تر گردد، خوبست به بینیم که دمو کراسی
 چیست. دمو کراسی روش کشور داری ایست که بر تساوی حقوق افراد
 مبتنی است. در جامعه دمو کراتیک، همه مردم باید حق داشته باشند
 که آزاد زندگی کنند و در طلب خوشبختی بر آیند. ارسطو می گوید
 هنگامی دمو کراسی وجود می یابد که قدرت عالیه مملکتی در دست
 افراد آزاد باشد؛ در یک چنین حکومتی سر رشته امور بدست اکثریت

دمو کراسی در شرق

در مطبوعات آمریکائی و اروپائی گاه بگاه خوانده ایم که دمو کراسی در مشرق زمین کامیاب نمی گردد، یا مردم شرق بر ای پذیرفتن دمو کراسی آمادگی ندارند. این ادعا بر زبان بعضی از کشور مداران شرق نیز، گاه بکنایت و گاه به صراحت، جاری گردیده است، مثلاً چند سال پیش اسکندر میرزا که در آن زمان وزیر کشور پاکستان بود گفت «مردم پاکستان سزاوار دمو کراسی نیستند.»

ما در اینجا باین نکته کاری نداریم که مدعیان شکست دمو کراسی در شرق باچه قصدی به طرح مطلب پرداخته اند، یقین است که قصد غالب آنان خیر خواهانه نبوده است. اما از طرف دیگر آنچه قابل انکار نیست اینست که دمو کراسی در شرق تزار و علیل است و با آنکه چند ده سال از عمر ظاهری او می گذرد، هنوز به کودکی می ماند که نمی تواند برپاهای خود بایستد. چرا؟

یکی از علل ناکامی ما در شرق اینست که تا امروز به هیئت و

قلمدان خود را بایک قطعه کاغذ فلنل نمکی پیش گذاشت و ویلان الدوله مشغول نوشتن شد درحالتیکه از وجناتش آثار تب وضعف نمایان بود. پس از آنکه از نوشتن فارغ شد یواشکی بسته تریاک را از جیب ساعت خود در آورده و با چاقوی قلمدان خرد کرده و بدون آنکه احدی ملتفت شود همه را یکدفعه دردهن انداخته و لولنگ آب را برداشته چند جرعه آب هم بروی تریاک نوشیده و اظهار امتنان از میرزا کرده و بطرف شبستان روان شده اُرُسیهای خود را بزیر سر نهاده و اناللمهی گفته و دیده بیست .

فردا صبح زود که خادم مسجد وارد شبستان شد ویلان الدوله را دید که گوئی هرگز در این دنیا نبوده است . طولی نکشید که دوست و آشنا خبر شده و در شبستان مسجد جمع شدند . در بغلش کاغذی را که قبل از خوردن تریاک نوشته بود یافتند که نوشته بود :

« پس از پنجاه سال سرگردانی و بی سروسامانی از این دنیای فانی میروم در صورتیکه نبدانم جسم را کسی خواهد شناخت یا نه . در تمام مدت عمر با شنایان خود جز زحمت و درد سر ندادم و اگر یقین نداشتم ترحمی که عموماً در حق من داشتند حتی از خجالت و شرمساری من براتب بیشتر بوده و هست این دم آخر زندگانی را صرف عنذر خواهی میکرده اما آنها بشراط آدمی رفتار کرده اند و محتاج بعذر خواهی چون منی نیستند . حالا هم از آنها خواهم مندم همانطور که در حیات من سر مرا بی سامان نخواستند پس از مرگم نیز یادگاری زندگانی تلخ و سرگردانی و ویلانی دائمی من در این دنیا این شعر پیرو مرشد بابا ظاهر غریبان را اگر قبرم سنگی داشت بروی سنگ نقش نمایند :

همه ماران و موران لاندارند من بیچاره را ویرانه نه !

برلین ، ربیع الاول ۱۳۴۰

بخورد. جیبش خالی، بغلش خالی، از مال دنیا جز یکی از آن قوطی سیکارهای سیاه و ماه و ستاره نشان کذائی که خودش هم نمیداند از کجا پیش او آمده ندارد. ویلان الدوله به گرو گذاردن و قرص و نسبه معتاد است قوطی را در دست گرفته و پیش عطاری که در همان نزدیکی مسجد دکلن داشت برده و گفت آیا حاضری این قوطی را برداشته در عوض دوسه بسته گنه گنه بمن بدهی. عطار قوطی را گرفته نگاهی بسر و وضع ویلان الدوله انداخته دید خدا را خوش نماید بدبخت را خجالت داده و مایوس نماید گفت مضایقه نیست و دستش رفت که شیشه گنه گنه را بردارد ولی ویلان الدوله با صدای ملایمی گفت خوب برادر حالا که میخواهی محض رضای خدا کاری کرده باشی عوض گنه گنه چند نخود تریاک بده بیشتر بکارم خواهد خورد. عطار هم بجای گنه گنه با اندازه دو بند انگشت تریاک در کاغذ عطاری بسته و بدست ویلان الدوله داد. ویلان الدوله تریاک را گرفته و باز بطرف مسجد روانه شد در حالتیکه پیش خود میگفت «بله باید دوائی پیدا کرد که دو باشد گنه گنه بچه دردمیخورد».

در مسجد میرزائی را دید که در پهنای آفتاب عبای خود را چهارلا کرده و قلمدان و لوله کاغذ و بیاضی و چند عدد پاکتی در مقابل ولولنگ آبی در پهلو در انتظار مشتری با قیچی قلمدان مشغول چیدن ناخن خویش است. جلورفته سلامی کرد و گفت جناب میرزا اجازه هست با قلم و دوات شما دو کلمه بنویسم. میرزا با کمال ادب

حرمسرای شاهی نیستند! امان از این زندگی! بیچاره ویلان الدوله! هفته که هفت روزاست میبینی دو خوراک را در یکجا نکرده و مثل یابوی چاپاری جوی صبح را در این منزل و جوی شام را در منزل دیگر خورده است.

از همه اینها بدتر اینست که در تمام این مدتی که ویلان الدوله دور ایران گردیده و همه جا پرسه زده و گاهی بعنوان استقبال، گاهی باسم بدرقه، یکبار برای تنها نگذاشتن فلان دوست عزیز، بار دیگر بقصد نایب الزیاره بودن و جب بوجب خاک ایران را از زیر پا گذرانده و هزارها دوست و آشنا پیدا کرده يك نفر رفیقی که موافق و جور باشد پیدا نکرده است. راست است که ویلان العلما برای ویلان الدوله دوست تام و تمامی بود و از هیچ چیزی در راه او مضایقه نداشت ولی او هم از وقتیکه در راه قم و کیل و وصی يك تاجر بدبختی شده و زن او را بحباله نکاح خود در آورد و صاحب دورانی شد بکلی شرایط دوستی قدیم و انسانیت را فراموش نموده و حتی سپرده هر وقت ویلان الدوله در خانه او رامیزند بگویند آقاخانه نیست! ویلان الدوله امروز دیگر خیلی آزرده و افسرده است. دیشب گذشته را در شبستان مسجدی بسر برده و امروز هم با حالت تب و ضعفی که دارد نمیداند بکی رو بیاورد. هر کجا رفته صاحب خانه برای کار لازم از خانه بیرون رفته و سپرده بوده که بگویند برای ناهار بر نمیگردد. بدبخت دوشاهی ندارد يك حب گنه گنه خریده

شهر است بهیتوانند پیشتر را بمردم بر گزیدند ، مردم که با نوه های
این چه میتوانند بکنند ؛ چهل سال است بیخه است این
در کوزه هنوز قدام بر قته که به ده دوست و بنایرده آشنا

بندست آمد خدمت جواهر رسیده .

را هم را خبر بهیشود که بکلی کنار انداخت . البته اگر باز فرصتی
میکند که بدون جدا حواظی مخبر است مرخص نشود و اولی کار مردم
خلاصه و بیلان الدوله بتوسط آدم صاحب خانه چندی عذر خواهی

مردم سر بصر را بکنند ؛

این از خای آینه و مال کسی است ، والله حق دارد از دست این
که بترد بی بند . بخاره و بیلان الدوله ؛ مثل مردم شهرها هر گاه
از آستانیان هم حوزه عاریت گرفته و هنوز کوفتاری فرصت نداده است
تیرون برود میتند عین است که هفت روز قبل از خانه بکلی
رنگی است . این را بقال بنگر و گرفته و عیارا بندوش میتانند که
که شب را آنجا برز آورده بود برایش آورده بودند درست از پای
خوراها با بند خورایی که دوسه روز قبل در خانه بکلی از هم مسلمان
و بیلان الدوله میخواهد خوراها تاز را کند بعبت میکنند که
پیراهن از مال آن بفرستند که میتسم وقت بگذرد . وقتیکه
عوضی کنم بدارم . آنجا باندرون بنگر زود یک جهت خورای و یک
وزیر داخله منتظر است و وقت اینک بخانه سری زده خورایی
چه برسد باینکه برود برای مردم بکنند خورای و حلال هم

نبودن عریضه با چائی مقدار معتناهی نان روغنی صرف مینماید برای آنکه خدا میداند ظهر ازدست این مردم بی چشم و رو مجالی بشود يك لقمه نان زهرمار بکند یا نه . بعد معلوم میشود وقتیکه ویلان الدوله خواب بوده صاحب خانه در پی «کارلازم فوتی» بیرون رفته است . ویلان الدوله خدا را شکر میکند که آخرش پس از دو روز و سه شب توانست از گیر این صاحب خانه بسمج بجهد ولی مجرمانه تعجب میکند که چطور است هر کجا ما شب میخواستیم صبح باین زودی برای صاحب خانه کارلازم پیدا میشود ! پس چرا برای ویلان الدوله هیچ وقت از این جور کارهای لازم فوتی پیدا نمیشود؟ مگر کار لازم طلبکار تُرك است که هنوز بوق حمام را نزده یخه انسان را بگیرد ! ای بابا هنوز شیری نیامده ، هنوز در و دکانها را باز نکرده اند ! کارلازم یعنی چه ؟ ولی شاید صاحب خانه میخواسته برود حمام . خوب ویلان الدوله هم مدتی فرصت پیدا نکرده حمامی برود ، ممکن بود با هم میرفتند . راست است که ویلان الدوله وقت سر و کیسه و واجبی نداشت ولی لا اقل لیف و صابونی زده مشتمالی میکرد از کسالت و خستگی درمیآمد !

ویلان الدوله میخواهد لباسهایش را بپوشد مینند جورابهایش مثل خانه زنبور سوراخ و پیراهنش مانند پیراهن عشاق چاک اندر چاک است . نوکر صاحبخانه را صدا زده میگوید «همقطار! تو میدانی که این مردم بمن بیچاره مجال نمیدهند آب از گلویم پاتین برود

حکایت ششم ویلان الدوله

ویلان الدوله از آن گیاههایی است که فقط در خاک ایران سبز میشود و میوه‌ای باز می‌آورد که « نخود همه آتش » مینامند .

بیچاره ویلان الدوله ! اینقدر گرفتار است که مجال ندارد سرش را بخاراند . مگر مردم و لش می‌کنند ، مگر دست از سرش بر میدارند؟ يك شب نمیگذارند در خانه خودش سر راحتی بزمین بگذارد ؛ راست است که ویلان الدوله خانه و بستر معینی هم بخود سراغ ندارد و درویش هر کجا که شب آید سرای اوست ، درست در حق او نازل شده ولی مردم هم دیگر پُرشورش را در آورده‌اند ، يك تانیه بدبخت را بفکر خودش نمیگذارند و ویلان الدوله فلک‌زده مدام باید مثل سکه قلب از این دست بآن دست برود . والله چیزی نمانده یخه‌اش را از دست این مردم پُررو جبر بدهد . آخر این هم زندگی شد که انسان هر شب خدا خانه غیر کپه مرگ بگذارد ؛ آخ بر پدر این مردم لعنت :

ویلان الدوله هر روز صبح که چشمش از خواب باز میشود خود را در خانه غیر و در رختخواب ناشناسی می بیند . محض خالی

ایران وانگلیس را که مردمان مؤثری در سیاست هستند متغیر و بدگمان کرده و در صدد بزمین زدن او بر آمده اند ... از این قبیل خیلی مطالب گفته میشود که فعلا کشف حقیقت معلوم نیست . ولی قدر مسلم اینست که هیچکدام از این مطالبی که میگویند مجوز تلف کردن تیمورتاش - مردی که از تجارب و فضل و اطلاعاتش ممکن بود برای کشور استفاده کرد و بکارهای دیگر او را گماشت که مضر نباشد (اگر در دست وزارت دربار مضر بوده) نبود . اما قضاوت من همان است که اول گفتم . شاه از وزیر دربار بدگمان و بعد ناراضی و در اول عزاش نسبت باو هیچ نحو کینه ای نداشت و کم کم این کینه پیدا و بزرگ شد و اینها دلیل است بر اینکه اسناد خیانت از کیف تیمورتاش کشف نشده و برای شاه فرستاده نشده است . ورنه از همان روز اول نسبت باو این قیافه خشمگین را نشان میدادند و انگهی شاه کسی نبود که کوچکترین چیز را بدست اهدال و مسامحه بسپارد و در اینگونه قضایا صبر و تأمل را روادارد . یا بعدها برای محکومیت بگردند و قضیه پنجاه هزار تومان حاج امین التجار را پیدا کرده یا قضایای بانگ ملی را برای خرد کردن وی بکار ببرند . از تمام این ملاحظات این نتیجه شوم در بطون فکر انسان میماند که انسان لازم نیست واقعا گناهکار باشد تا از اوج عزت و اقتدار به قعر ذلت و محکومیتی افتاده از کاخ سلطنتی رانده شده و در گوشه زندان بشکل فجیعی جان سپارد و زن و بچه های او مطرود و مخدول شوند .

اینقدر قدرت و نفوذ دارم که شاه را باین راه حل متقاعد کنم و نکرده ام . بنابراین برضد من دسایسی بکار رفته است . در موقع گرفتاری تیمورتاش بعضی از جراید انگلیسی بشکل خیلی واضحی از فضایل و مزایای تیمورتاش نقل کرده و بطرز زننده ای اینطور میفهمانیدند که تمام کارها و تدابیر دولتی را تیمورتاش میکرده و از این بیعداقتدار و نفوذ دولت شاهنشاهی رو با نخطاط خواهد گذاشت و اصلاحات ازین خواهد گرفت . دوستان خیلی وفادار مرحوم تیمورتاش معتقد بودند که این مطالب عمداً اینطور در بعضی از روزنامه ها گنجانده شده است که کار تیمورتاش را یکسره کند زیرا بطبیعت مغرور و سرکشی که هیچ مافوقی در ایران برای خود تصور نمیکنند ، سهل است ، هیچ مساوی و کفوی برای خود قابل نیست و هیچگونه شخصیت و تعینی را نمیشناسد و تمام رجال را اگر مانند مزدور و عمله نداند ، بیش از آلتی در دست خود نمیداند اینطور تازیانه تحقیر زدن هلاک و اضمحلال تیمورتاش را تسریع و محقق کردن بود مطلبی را هم میگویند که با طبیعت افسانه - سرانی که هموطنان ما دارند انسان نمیتواند اعتباری برای آن قائل شود ، از اینقرار که : مرحوم تیمورتاش در مسکو با کارخان ملاقات محرمانه مفصلی کرده و راپرت آنرا بشاه نداده بود . و این خیر از مجرای دیگر - ر بشاه رسیده و روح او را تارک و سو بظنش را تحریک کرده است . در مراجعت از مسکو بطرف پاریس دست اجیری با مهارت کیف نوشتجات او را زده و اوراقی که عدم صداقت و درستی او را نشان میداده است از آن برداشته و مستقیماً برای شاه فرستاده است . یا اینکه تیمورتاش با کمپانی دیگری (شاید کمپانی سوئدی) وارد مذاکره شد و این عمل روساء شرکت نفت

دارد عایدات نفت جنوب تنزل میکنند و خیال میکرد سهمیه دولت وسیله گروکشی سیاسی است و باین وسیله میخواهند بیشتر در داخله اعمال نفوذ کنند و مخصوصاً شخص او را زیر دست خود داشته باشند و او میخواست آزادی عمل داشته باشد. اساساً از اول سلطنت خود همیشه از این قسمت که «ثروت هنگفت ایران نصیب دیگران میشود و اگر این ثروت بکار اصلاحات خود ایران زده میشد چقدر پیشرفت میکرد» و همیشه مخصوصاً وقتی بخوزستان میرفت این صحبت بمیان میآمد و بر حال دوره قاجاریه ناسزا میگفت و عیناً مثل شخص خسیسی بود که مقابل چشمش اموال او را تब्ذیر میکنند.

تفاوت میان دو سال اخیر که سال اول ۱۲۰۰۰۰ لیره سهم ایران میشد و سال بعدی فقط ۲۰۰۰۰ لیره میشد او را برافروخته بود.

گویا تیمورتاش در سفر اخیر خود مأمور مذاکره اینکار بوده و البته موفق نشده بود که منظور شاه را عملی کند. از حرفهای متفرقه شاه اینطور بر میآید که از مدتی قبل به تیمورتاش گفته بود که یا کمپانی نفت را بتجدید نظر در شرایط امتیاز و تعدیل آن بشکلی که حقوق ایران تضییع نشود و بول قابل توجهی، آنهم بشکل منظم و قابل اعتمادی بدولت ایران بدهند دعوت کند و آنها را موافق نظر شاه سازد و باینکه امتیاز را لغو کنند ولی البته باینکه موافق بود با شرایط مساعدتری امتیاز را دوباره بخود آن شرکت واگذار کنند معتقد بود که تیمورتاش در این باب مسامحه و ملاحظه میکند. خود تیمورتاش در زندان گفته بود که کمپانی نفت قراردادی تهیه کرد که من امضاء نکردم و انگلیسها خیال میکنند من مانع هستم یا اقلاً

با اینگونه مسائل شوخی کرد؟ قضیه بدرجه ای عجیب بود که مردم آنرا حمل بر تباری میکردند. یکشب که نمودانم بچه مناسب در قصر گلستان مهمانی بود یکی از دوستان بالهجه طعنه و کنایه آمیز و مثل اینکه این مطلب دروغ است بمن میگفت «خوب امتیاز نفت جنوب را لغو کردند» من با کمال سادگی گفتم «بهترین دلیل صحت يك مطلب وقوع آنست» گفت «دولت ایران کارش بجائی رسیده است که بتواند بریتانیای عظیمی را بمبارزه دعوت کند، مگر تمام سواحل خلیج و خوزستان میتواند يك روز در مقابل آن قسمت از کشتیهای جنگی انگلیس که در آبهای هند و خلیج هستند مقاومت کنند، این بشوخی بیشتر شبیه است، هر کسی میفهمد این تباری است ...»

حقیقت قضیه این نبود که انگلستان را بمبارزه دعوت کنند شایبه يك همچو خیالی از دماغ با احتیاط رضاشاه هم نمیکشدت. ولی چیزی هم که مسلم بود شاه برای تجهیزات قشونی و منبسط کردن قوای نظامی پول میخواست، يك قسمت زیادی از خزانه دولت صرف کشیدن خط آهن میشد دیگر برای تکمیل استعدادهای لشکری (با بودجه سنگینی که وزارت جنگ دارد) جائی باقی نمی ماند. از طرف دیگر شاه با نظر حسرت و تأسف باین نفتی که مثل خون از بدن ایران بخارج میرود نگاه میکرد و چیزی که بیشتر آشفتنگی او را تحریک میکرد این بود که حق السهم دولت ایران خیلی کم است و همین کم هم بطور منظم نیست و معتقد بود که کمپانی نفت جنوب بحق ایران اجحاف میکند و تابع سیاست دولت انگلیس است یعنی هر وقت دولت انگلیس از شخص شاه يك نوع نارضایتی

وزیر دربار و نفت

در پائیز ۱۳۱۱ شاه مسافرتی بجنوب کرد چند کشتی کوچک جنگی که برای نظم سواحل خلیج خریده بودند بیوشهر وارد شده بود. و من بمناسبت اینکه وکیل بوشهر بودم در این سفر ملتزم رکاب بودم. شاه و ملتزمین از بوشهر سوار همان کشتیها شده به بندر شاهپور رفتند. بعد از توقف چندروز خوزستان تهران مراجعت کردند. خوب بخاطر دارم روز آخر مسافرت ناهار را در قم خوردیم و شاه بر حسب معمول استراحت کرد تقریباً ساعت چهار عصر بود که شاه از استراحتگاه خود بطرف بیرون، آنجائیکه ملتزمین ایستاده بودند آمد. اتومبیلها حاضر و میبایستی ساعت شش تهران باشیم.

شاه مستقیم بطرف من آمد و پرسید « آیا راجع به نفت وزیر دربار بشما دستوری نداد، گفتم « خیر » شاه از این جواب خوشش نیامد، حتی تعجب کرد، مثل این بود که قبل از حرکت از تهران بنا بوده است چیزی راجع به نفت در جراید منتشر شود و نشده بود. بنابراین وزیر دربار غفلتی کرده است و یا بر حسب طبع بدگمان شاه عمداً این غفلت روی داده است.

فردا صبح در روزنامه ایران سرمقاله ای تحت عنوان « ارمغان شاه » خوانده شد که همه را مات و متحیر کرد. شاه از این سفر خود لغو امتیاز داری را برای ملت ارمغان آورده است. مگر میشود

چینه‌های صورت پیر به پیچ و تاب افتاد ، پس از چند دقیقه تأمل باصدائی که بزحمت شنیده و فهمیده میشد گفت میشناسم ، خوش آمدی. بچوانان نگاه کردم و دیدم مثل آنکه ناگهان در حال شادی، وحشت کرده باشند، خنده در صورتشان خشك شده و اما در قیافه رفیق سالخورده دیدم که از خواهش دل خود پشیمان و از دیدن صورت آرزو بیزار است. دونفر زیر بازوی پیر را گرفتند و بگوشش گفتند بر خیز که عکست را بگیرند چون كودك خواب آلوده بی اختیار بود و اگر كمك آندونفر نبود میافتاد. فكر میكردم ما که دست و پا داریم گاه از ناتوانی دررنجیم، این بیچاره ناتوان چگونه از وحشت عجز و زبونی تاکنون نمرده، چراغ عمرش از چه مدد میگیرد که از باد سرد و سخت فرتوتی نیمه میرد؟

پیر مرد را تا نزدیک صندلی آوردند و گفتند بنشین
گویا نمیشنید یا نه میخواست بشنود ، از نشستن امتناع داشت
یکی از ماها آهسته گفت میترسد بیفتد .
ناگهان معجزی شد ، پیر مرد قداراست کرد و ایستاد و با صدای رسا
فریاد زد : من نمیرسم ، هرگز نترسیده ام !
دریافتم که روان پیر به نیروی دلیری زنده است .
آری ضعف و رنج و عمر کوتاه ما از ترس است : ترس بیماری، وحشت
نداری، دهشت پس ماندن ، خوف خوشبخت نبودن ...
و گر نه مرد پردل از صد و سی سال بیشتر عمر میکند .

مرد صدومنی ساله

گفتند نزدیک شهرستان رضائیه در دهستانی مردی است صدومی ساله . بدیدنش رفتیم، گفتگو همه از عمر و سن زیاد بود، جوانان میگفتند و میخندیدند و من از خلال خنده های جوانی میدیدم که پیری بنظرشان مضحك و غریب مینماید و عجب آنکه عکس فردای خویش را در آن آینه نمی بینند .

رفیق سالخوردی که همراه بود گواه تاریخی و علمی می آورد و با شور و شغف ثابت میگرد که عمر طبیعی درازتر از اینهاست ، تقصیر از ما است که بدست خود رشته زندگی را با مقرض هوس کوتاه میکنیم ، اما شور رفیق سالخورده نه برای امیدبخشی بجوانان بود چه میدانست که جوان از فرتوتی نمیراسد و پیر را برای خود باور نمیکند .

او بخود امید میداد و آرزوی پنهان را بزبان میآورد .
 بخانه مرد کهن رسیدیم ، بر تشک نشسته و بر دیوار تکیه کرده بود، ورود ما در ریافت و بسوی ما متوجه شد. از حرکت سر و چشمش بیدار بود که از ما حرف میزند و میپرسد لکن صدایش شنیده نمیشد .
 زن خدمتکار بگوشش سر گذاشت و گفت آقای فلان ، صاحب ملک است ، بادوستانش بدیدن تو آمده .

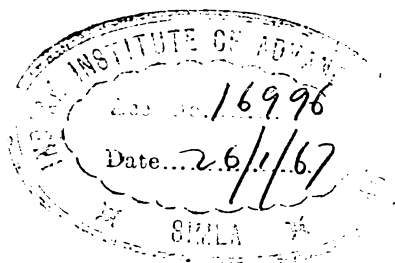
۳	محمد حجازی	مرد صد و سی ساله
۵	علی دشتی	وزیر دربار و نفت
۱۰	محمد علی جمال زاده	ویلان الدوله
۱۶	محمد علی اسلامی	دموکراسی در شرق
۲۸	فروغ فرخزاد	حسرت
۳۰	فروغ فرخزاد	دعوت

شش نمونه از نشر و نظم فارسی معاصر

با مقدمه و فرهنگ لغات فارسی - انگلیسی

باهتمام

رودلف گلیکه

Im gleichen Verlag erschienen:

RUDOLPH GELPKE

Die iranische Prosaliteratur im 20. Jahrhundert

1. Teil: Grundlagen und Voraussetzungen
1962. 93 Seiten, broschiert 15,— DM

OTTO KAROW — IRENE HILGERS-HESSE

Indonesisch-Deutsches Wörterbuch
(Kamus Bahasa Indonesia-Djerman)
1962. 530 Seiten, Leinen ca. 44,— DM

HERBERT JANYSKY

Deutsch-Türkisches Wörterbuch
1961. VIII, 502 Seiten, Leinen 50,— DM

FRITZ HEUSER — ILIAMI SEVKET

Türkisch-Deutsches Wörterbuch
5., verbesserte Auflage verfaßt und herausgegeben von Fritz Heuser
1962. XIX, 728 Seiten, Leinen 58,— DM

LEONHARD BAUER

Deutsch-Arabisches Wörterbuch der Umgangssprache in Palästina und im Libanon

2. Auflage. Herausgegeben unter Mitwirkung von Anton Spitaler
1957. XIX, 402 Seiten, Kl.-8°, Leinen 26,— DM

HANS WEHR

Arabisches Wörterbuch für die Schriftsprache der Gegenwart
Arabisch-Deutsch

3., unveränderte Auflage

1958. XII, 986 Seiten, Leinen 57,— DM

Supplement: 1959. VIII, 144 Seiten, broschiert 20,— DM, Leinen 24,— DM

HANS WEHR

A Dictionary of Modern Written Arabic

Edited by J Milton Cowan

1961. XVII, 1110 Seiten, broschiert 74,— DM Leinen 80,— DM

WI

Library

WIAS, Shimla

R 491.553 2 G 283 M

Lieferung 1—2: 1959/60. IV, 192
Lieferung 3: 1961. 96 Seiten.
Gesamtumfang des Werks

KLAU

Deutsch-Vi

1962. VI, 110 Seiten, broschiert 8,80 DM

GÜTZ SCHREGLE

Deutsch-Arabisches Wörterbuch

Lieferung 1: 1962. 96 Seiten, Subskriptionspreis 8,— DM
Gesamtumfang des Werkes 15 Lieferungen

OTTO HARRASSOWITZ · WIESBADEN